

SLOVENSKI NAROD

Izšla vsak dan popoldne, izvenredne nedelje in praznike. — Inserati do 30 petič à Din 2.—, do 100 vrst Din 2.50, večji inserati petič vrsta Din 4.—. Popust po po dogovoru. Inseratni davak posebej.
»Slovenski Narod« velja letno v Jugoslaviji Din 144.—, za inozemstvo Din 330.—. Rokopisi se ne vračajo. — Naše telefonske številke so: 3122, 3123, 3124, 3125 in 3126.

PRIHOD DEPUTACIJE DRAVSKE BANOVINE V BEOGRAD

Davi ob 9. je došel v Beograd posebni vlak s poklonitveno deputacijo iz dravske banovine, ki je bila prisrčno sprejeta od zastopnikov beograjske občine

Beograd, 11. januarja. Deputacija občin iz dravske banovine v ljubljanskem županom dr. Dinkom Pucem in potnim maršalom mag. tajnikom dr. Fuxom na čelu je dospela davi ob 9. v najlepšem razpoloženju s svojim posebnim vlakom v Beograd. Posebni vlak je prispel 20 minut za rednim brzovlakom. V vlakcu je bilo vse urejeno, da so potniki udobno prebili noč. Deputaciji so odšli naproti štirje odposlanci beograjskega odbora za sprejem, ki so na poti iz Vinkovcev do Beograda dali udeležnikom vsa potrebna obvestila o bivanju v Beogradu, razdelili nakaznice za stanovanja kakor tudi potrebne izkaznice za vse prireditve. Prihod deputacije iz dravske banovine je na peronu beograjskega kolodvora pozdravila vojaška godba s sviranjem državne himne. Sprejem deputacije iz dravske banovine danes popoldne ni bil oficijelen, zato pa je bil tem bolj prisrčen. Oficijelen sprejem se bo vršil popoldne, ko dospeta tudi deputaciji iz drinske in

dunavske banovine.

Sprejema deputacije iz dravske banovine se je udeležilo večje število meščanov, zlasti pa mnogo beograjskih Slovencev. Po odsviranju državne himne je pozdravil goste podpredsednik beograjske občine Zadžina, ki je želel bratom od severa dobrodošlico v imenu mesta Beograda. Njegov iskren govor je napravil na vse prisotne najlepši vtis. Vojaška godba je ponovno intonirala državno himno, nakar je predsednik sprejemnega odbora Radosavljevič v kratkem govoru dal članom deputacije vse potrebne podatke. Določeno je, da se danes ob 16. zberejo vsi na kolodvoru k slovesnemu sprejemu ostalih deputacij. Med tem so se člani deputacije iz dravske banovine razšli v svoja stanovanja in na ogled mesta, mnogi pa tudi s parniki v Zemun. Na člane deputacije iz dravske banovine je napravilo dober vtis, ker so nastanjeni po najboljših hotelih v Beogradu. Glavni stan deputacije iz dravske ba-

novine se nahaja v hotelu »Excelsior«. Beograd je ves okrašen z zastavami in raznobarnimi električnimi žarnicami. Na Terazijah je postavljen velik slavlolož z napisom »Živel kralj! Živela Jugoslavija!«

Kakor znano, priredi zvečer beograjska občina v Narodnem gledališču na čast gostom slavnostno predstavo.

Zastopstvo ljubljanske občine

Ljubljansko občino zastopa 22 občinski svetovalcev z županom dr. Dinko Pucem. V deputaciji so naslednji občinski svetniki:

Josip Ambrožič, Ivan Dachs, inž. A. Ditrich, dr. O. Fetič, Metod Golmayer, Ivan Hribar, dr. Jerič, dr. Rudolf Koprivnik, Ivan N. Jeglič, Anton Likozar, dr. Lukan, Lojze Lombard, Lovša A., Ivan Mihelčič, Ivan Tavčar, L. Pišek, dr. Vladimir Ravnihar, Josip Rebek, Josip Turk in Ivan Vrblinc.

Imena zastopnikov ostalih slovenskih občin je že priobčilo »Jutro«.

Rusija zahteva izročitev Besedovskega

Pariz, 11. jan. Agentura »Radio« javlja iz Moskve, da bo sovjetska vlada zahtevala od Francije izročitev Besedovskega, ki je bil v Moskvi in kontumacijam obsojen na 10 let ječe zaradi povelja. Ruska sovjetska vlada se postavlja na stališče, da Besedovski ni nikak politični begunec, marveč je bil v Parizu pri ruskem poslanstvu sovjetski uradnik.

Carica Milica in Kosovska devčka svetnici

Beograd, 11. jan. Znani naš državnik Čeda Mihajlovič, ki biva v Londonu je poslal patrijarhu Dimitriju apel, v katerem zahteva, naj se carica Milica in Kosovska devčka svetnika iz Kosovske devčke svetnice izločijo.

Imenovanja v gozdarski službi

Beograd, 11. jan. Današnje »Službene Novine« objavljajo ukaz, s katerim so imenovani za gozdarskega inspektorja I-3. pri gozdarskem odseku dravske banovine v Ljubljani inž. Anton Šivic, za viš. gozdarskega svetnika dravske banovine Vladislav Fazan, za viš. gozdarskega svetnika dravske banovine Emil Bbernigier, za viš. gozdarskega svetnika I-4. Karel Tavčar, za viš. gozdarskega svetnika I-5. Alojzij Štrancar, vsi iz Ljubljane.

Poljski polet preko atlantskega oceana

Varšava, 11. januarja. AA. Ameriški Poljaki so že plačali trditi Caproni 20.000 dolarjev za izvršitev letala, s katerim bodo letali preko atlantskega oceana.

Umor šefa »Ecke«

Moskva, 11. januarja. AA. V Vitebsku je bil na zelo skrivnostnem način umorjen šef »Ecke« Višnjakov. Pri ubitju so našli listič z besedami: »Smrt vsem komunistom.«

Za umetnost navdušeni lovci

Sofija, 11. januarja. AA. Udruga bolgarskih lovcov je razpisala natečaj za gledališki komad v treh delovih iz lovskih življenj. Prva nagrada je 10 tisoč levov, druga 5000 levov. Delo bodo izvajali čilenski lovski društva in bo izdano v lovski knjižnici.

Glasi kazencev

Budimpešta, 11. januarja. V Budimpešti je izšla prva številka lista, ki je namenjen kazencem. List se imenuje »Zaupanje«. Izšla bo dvakrat na teden. — List bo prinašal velik pregled raznih dogodkov po svetu, tako da bodo kaznjenci informirani o dogodkih izven kazni in da bodo mogli po končani kazni ponovno stopiti v življenje. List ureja žena bivšega ministra pravde Nagya.

Manifestacija francoskih in nemških bojnikov

Berlin, 11. januarja. AA. Uradno glasilo republikanske zveze nemških bojnikov Reichsbanner objavlja vest, da bo zveza priredila v Verdunu in na hribu Chemin de Dames veliko manifestacijsko zborovanje nemških in francoskih bojnikov. Prireditelj je odvisna od prijetja nemške in francoske vlade.

Uredba o odslužitvi glob

Minister pravde je izdal uredbo, po kateri se globe lahko odslužijo z delom ali pa nadomeste z zaporom

Beograd, 11. januarja. Minister pravde dr. Milan Srski izdal uredbo o odslužitvi glob z delom in izpreminjanju teh kazni v zaporno kazeno. Uredba se glasi: § 1. GLOBE, izrečene po kazenskem zakoniku, razen glob za kazniva dejanja, izvršena iz koristi, izrečenih po kazenskem zakoniku, lahko odslužijo obsojenec po dovoljenju sodišča deloma ali v celoti s svobodnim delom v korist fonda za gradnjo in popravilne kazenske zavode, zavodov za vzgojane in poboljševanje ter zavodov za izvrševanje ohranilnih sredstev, in sicer samo pri delu, ki izvaja v svoji režiiji ta fond država ali kakšna samoupravna korporacija in samo, ako je v času prošnje za to odsluženje dana prilika za tako delo.

§ 2. Sodišče bo v vsakem posrednem primeru, preden dovoli odsluženje z delom, zagotovilo obsojenca delo, ki je primerno njegovi strokovni izobrazbi in njegovi sposobnosti. Glede na to in na ostale prilike posredni slučajev bo odredilo nagrado za obsojenca delo v sorazmerni z upravo fonda oziroma s krajevnimi organi fonda oziroma z oblastvijo, pri katerem bo obsojenec delal. Ta nagrada ne more biti večja od 100 Din in ne manjša od 25 Din na dan.

§ 3. V sklepu, s katerim se dovoljuje obsojenec odsluženje denarne kazni z delom, se bo navajalo delo, ki ga mora izvršiti, čas, kraj in nagrada za to delo, ki je odredjena po predpisu prejšnjega paragrafa. Ta sklep preime obsojenec, upravičeni fonda oziroma ono oblastvo, pri katerem bo delal obsojenec.

§ 4. Uprava fonda oziroma krajevnih organ fonda oziroma oblastvo bo obvestilo sodišče, koliko dni je obsojenec delal, in se bo izročilo tako potrdilo tudi obsojenec, čim bo odslužil svojo denarno kazeno z delom ali izgotovil dodeljeni mu posel, zapustil delo ali je odločil odpuščen.

§ 5. Ko prejme sodišče to obvestilo, bo — ako obsojenec ni delal pri delu fonda — sporočilo

upravi fonda oziroma krajevnemu organu fonda, koliko dni in pri katerem oblastvu je vršil posel ter koliko znaša to delo, uprava fonda pa bo la znesek na svoji račun izročila od dotične oblasti.

§ 6. Obsojenec, ki izjavi, da ne sprejme dela, ki mu ga je odredilo sodišče, ki ne izvrši dela ali ga zapusti ali pa je po svoji krivdi odpuščen od dela, se ne more več dovoliti odsluženja iste globe z delom.

§ 7. Ako se globa ne more biti plačati ali odslužiti z delom bodisi zato, ker je obsojenec neobsojen z delom, bodisi ker je izgubil pravico na odsluženje z delom, bodisi ker sodišče samo ne smatra za primerno, da dovoli obsojenec delo namesto globe, — se mu izpremeni ta globa v prostostno kazeno, in sicer tako, da se vzame namesto 60 D kazni enodnevnega zapora. Ta zapor ne more biti daljši od leta dni pri zločinih in šestih mesecih pri prestopih ter 14 dni pri globah po zakonu o sodnem kazenskem postopanju.

§ 8. Če se globa za kazniva dejanja iz koristi izvrši, izrečena poleg ječe ali strogega zapora, ne more plačati, se izjemno od predpisov prejšnjega paragrafa izpremeni tako, da se dovoli namesto 100 Din en dan ječe oziroma strogega zapora, kakor je pač izrečena kazni ječe ali strogega zapora, vendar pa ječa ne more biti daljša od leta dni in zapor ne daljši od šestih mesecev.

§ 9. Pri uporabljanju prejšnjih predpisov — če gre za manj kot 60 ali 100 Din ali če so toliko ostanki večjih denarnih kazni — se smatra, da znaša denarna kazna oziroma ostanka denarne kazni 60 oziroma 100 Din.

§ 10. Predpisi te uredbe se imajo uporabljati v vseh slučajih odsluženja glob z delom oziroma nadomestitve denarne kazni v prostostno. Uredba stopi v veljavo z dnem proglašenja v »Službenih novinah«.

Maniu o nalogah upravnih oblasti

Oživotvorenje nove upravne razdelitve v Rumuniji

Bukarešta, 11. januarja. AA. »Rador« javlja: O priliki prisega novih ravnateljev administrativnih oblastev je predsednik rumunske vlade Maniu imel govor, v katerem je med drugim dejal:

Začetki našega udejstvovanja predstavljajo zgodovinski trenutek v razvoju rumunske države. Vi boste zdaj morali izvršiti administrativne ureditve, ki temelji na lokalni avtonomiji in decentralizaciji, vzvzemaajo se za lokalne interese, obenem pa za centralno državno oblast. Imeti morate vero v kralja, namestništvo in vlado, ki vam poverja novo organizacijo države.

Prosim vas, da omogočite, narodu svobodno izražanje njegove volje v mejah zakonov in nikoli ne pozabite, da so uradniki v službi naroda. Decentralizacija ne pomeni nikakega separatizma ali razpada narodnega edinstva, ki se je zelo ukoreninilo v vseh delih in vseh kotih naše države. Življenje na deželi mora pomeniti rekonstrukcijo oblasti vseh lokalnih sil za dobrobit vsega naroda. Naj vas vedno vodi misel, da delate za slavo rumunskega prestola in kralja Mihaila, ki mu vi želimo, da doseže visoko starost, ter bodite vselej zvesti vladi in namestništvu.

Vojne nevarnosti za dolgo časa izključene

Važne izjave angleškega pomorskega ministra o pomorski razorožitvi — Sporazumi med Anglijo in Japonsko

London, 11. januarja. Snoči je imel prvi lord admiraltete Alexander v Sheffieldu važen govor o nalogah pomorske razorožitvene konferencie v Londonu in o angleškem stališču glede na omejitve pomorskega orožja. V svojih izjavah je naglasil ogromno delo, ki ga bo morala premagati konferenca v rešitvi problema pomorske razorožitve, ki ga ni rešila doslej še nobena konferenca. Zadnja leta se je svetovni politični položaj zelo zboljšal. S pariškim mirovnim paktom so se v vprašanju omejitve pomorskega orožja odprle možnosti, ki so se zdale pred kratkim izključene. Pomorska razorožitvena konferenca se bo sestala v veliko ugodnejšem ozračju kot zvezna pomorska konferenca l. 1927. Od tedaj je bilo v svetovni politiki rešeno marsikatero sporno vprašanje in so se iztravala mnoga nasprotja. Smo upravičeni, če nadaljeval lord Alexander, smatrati, da smo prišli v dobo, v kateri je za dogleden čas vsaka vojna nevarnost izključena. Zato je angleški admi-

ralski svet sklenil, znižati angleške zahteve o minimalnem številu križark, potrebnih za britanski imperij, na 50 namesto 70 križark, ki jih je priznala zvezna konferenca leta 1927 britskemu imperiju. Število 50 križark bo veljalo za Anglijo do l. 1936, t. j. do časa, ko se sestane druga pomorska razorožitvena konferenca. V tem času bo svet angleške admiraltete proučil znova položaj in določil temu primerno svoje stališče. Končno je lord Alexander poudarjal, da je Anglija pripravljena znižati število križark od 70 na 50 edine pod pogojem, da bodo razorožile sorazmerno tudi druge države.

London, 11. januarja. Snoči so se nadaljevala v angleškem zunanjem ministrstvu posvetovanja med angleškim ministrskim predsednikom Macdonaldom in japonskim poslanstvom za pomorsko razorožitveno konferenco v Londonu. Med razpravo je prišlo v raznih točkah vprašanja pomorske razorožitve, ki so posebnega pomena za Anglijo in Japonsko, do zadovoljivega sporazuma.

Gospodarski položaj Anglije

Minister Thomas o brezposelnosti in pospeševanju industrije

London, 11. januarja. AA. Včeraj je imel angleški minister za brezposelnost Thomas v trgovinski zbornici v Manchesteru važen govor o brezposelnem vprašanju. Govornik je naglasil, da bi bilo blazno pretiravati brezposelnost vprašanje, ker bi to napravilo najslabši vtis na inozemstvo, ki bi lahko menilo, da je angleški narod oslabil in narod brezposelnih. Minister je nadaljeval, da morajo vsi angleški krogi strmeti za tem, da se premagajo vse težkote in da se z največjo energijo ozdravi gospodarsko stanje države. Anglija ni gospodarsko tako slaba, kakor menijo krogi. Gospodarsko stanje angleške države se je zadnje čase zelo zboljšalo in vsi krogi, ki

bodo delali za gospodarsko obnovo Anglije, lahko trdno računajo na vladno podporo. Razvoj angleškega imperija ni prerogativa stranke ali razreda. Amerika je razposlala svoje trgovske misije po vsem svetu, dočim jih je Anglija odpoklicala. To se mora izpremeniti. Vlada bo obnovila diplomatska trgovinska zastopstva v različnih državah in bo ojačila diplomatska zastopstva povsod, kjer obstajajo. Industrija in finance morajo skupno delati za gospodarski napredek države. Končno je izrazil minister svoje zadovoljstvo, ker more izjaviti uradno, da je londonsko mesto živo zainteresirano na obnovi industrije na široki in solidni podlagi.

Za zvezo evropskih držav

Briand namerava v Ženevi započeti razpravo o ustanovitvi zveze evropskih držav

Berlin, 11. januarja. »Vossische Zeitung« javlja iz Pariza:

V dobro poučenih krogih zatrjujejo, da ima zunanji minister Briand namen izrabiti prisotnost večjega števila zunanjih ministrov vodilnih evropskih držav v Ženevi za pričetek razmotrivanja možnosti ustanovitve zveze evropskih držav. Ako bodo razmotrivanja imela pozitiven uspeh, se namerava nato ustanoviti pri Društvu narodov stalen evropski odbor, ki bo izdelal konkretne predloge za ustanovitev zveze evropskih držav.

Tardieu o važnosti reparacijske konference

Francija je vedno pripravljena varovati mir v Evropi — Pogajanja z Nemci

— Haag, 11. januarja. Na snočnem banketu je imel francoski ministrski predsednik Tardieu daljši govor, v katerem je poudarjal važnost in naloge reparacijske konference. O tej važnosti je ministrski predsednik globoko prepričan ter je poudaril, da vodi konference tri temeljne ideje: 1. mir, 2. zaupanje in 3. sporazumevanje. Da se te ideje oživotvorijo, je treba predvsem dobre volje posameznih držav. Francija bo storila vse, da se od reparacijske konference izdelani predlogi uresničijo in da se doseže popoln sporazum. Na podlagi medsebojnega zaupanja je Francija vsak čas in vedno pripravljena za nacionalnimi in moralnimi garancijami, z jasnimi sporazumi o varnosti vzdrževati mir v Evropi. To bo cilj tudi prihodnjega zasedanja Društva narodov v Ženevi. Tre-

ba je na popolnoma novih temeljih ustvariti v Evropi nov svet.

— Haag, 11. januarja. Nemški zunanji minister Curtius in minister za zasedena ozemlja Wirth sta včeraj posetila francoskega min. predsednika Tardieuja in zunanjega ministra Brianda. Razpravljali so o pravni rešitvi za primer, da Nemčija ne bi izpolnila obveznosti po Youngovem načrtu. Zdi se, da so na tem sestanku pogajanja napredovala, vendar pa se je po teh razgovorih doznalo od nemške strani, da še nikakor ni uspelo spraviti v sklad pobud Francozov, ki jih vsebuje francoska spomenica o sankcijah, z željami Nemcev.

— Pariz, 11. januarja. Snoči ob 19.40 je prispel semkaj francoski zunanji minister Briand.

Nemški oficirji vkitajski vojski

Obdolžitev nemške vlade, da pošilja oficirje in municijo na Kitajsko — Zahvala Litvinova nemškemu poslaniku

Berlin, 11. jan. AA. Wolffov urad demantira vest šanghajskega lista »Evening News«, ki trdi, da je oficirje ki služijo v Gangkajškovi armadi, dala na razpolago nemška vlada in da pošila nemška vlada na Kitajsko velike količine municije in drugega materiala. V zvezi s temi trditvami poudarjajo na pristojnem mestu v Berlinu, da je oficirje, ki jih meni list, izbral sam Gangkajšek in njegovi direktni poveljniki. Nemška vlada je v načelu proti vmešavanju Nemcev v notranjo borbo tujih držav. Oni Nemci, ki gredo v tuje dežele in se tam bojujejo, delajo to na lastno odgovornost. S pošiljanjem vojnega materiala nima nemška vlada nikakega posla, ne more pa preprečiti, da bi se vojni material pošiljal na Kitajsko, ker je to dovoljeno. Take transporte opravljajo tudi druge države, a na nemških

ladjah ni vojnega materiala, ki bi izviral iz Nemčije.

Moskva, 11. jan. AA. Komisar Litvinov je poslal nemškemu poslaniku v Moskvi pismo, v katerem se zahvaljuje za pomoč, ki jo je nemško poslanništvo v Moskvi izkazalo sovetom, ko je prevzelo zaščito sovjetskih državljanov v Mandžuriji.

Oddaja veleprodaje soli

Beograd, 11. jan. Samostojna uprava državnih monopolov objavlja pogoje za oddajo veleprodaje soli od 1. aprila 1930. do 1. aprila 1935. Po sklepu monopolne uprave, ki ga je odobrilo tudi finančno ministrstvo, je veleprodaja soli razdeljena na 10 področij, na Beograd in na devet banovin.

HALO!

Danes bomba smeha

HALO!

Buster Keaton

v vefilmu ogromnega smeha

„Pot skozi okno“

Buster Keaton kot zaljubljen fotograf, ki ima smolo pri svojem poslu in pri lepi nevesti.

SMEH!

POPOLNOMA NOVO!

SMEH!

Danes ob: pol 8. in 9. uri ter jutri v nedeljo ob 3., pol 5., 6., pol 8. in 9.

KINO IDEAL.

Anton Pintar — 70letnik

Anton Pintar, trgovec in posestnik v Kamniku, praznuje jutri 70. leto svoje starosti. Jubilant, znan po vsem kamniškem okraju, je rodom iz Gornjega grada na štajerskem.

Jubilant je bil že od nekdaj odločen naprednjak. Kot tak je dolgoleten naročnik »Slovenskega Naroda« in podpornik raznih kulturnih in strokovno gospodarskih društev. L. 1906. je postal gostilničar »Gostilničarske zadruge« in »Zveze gostilniških zadrug v Ljubljani«. Kot dober pevec-basist je bil tudi med ustanoviteli pevskega društva »Lira« v Kamniku.

G. Pintarju želimo, da bi učakal še mnogo srečnih let!

Predpust, ti čas presneti!

Pravijo, da so Sv. Trije kralji nekaj mejnik v letu. Po koledarju se namreč ta dan začne predpust, obenem je pa to sezona za ženitev. Že pred vojno je bilo pri nas največ porok med tremi kralji in pa pepelnico sredo. Včasih se v tej sezoni poroči več parčkov kot vse leto.

Poroka v predpustu je namreč nekakšna tradicija in včasih so to smatrali za bonton. Nevesto, ki je ušla ženina v predpustu, so blagorivali, občudovali in iz zavisti tudi obrali do kosti.

Tudi Ljubljanci spoštujejo predpust kot sezono ženitve. Lani jih je menda največ v predpustu zlezlo v zakonski jarem, zdi se pa, da tudi letos ne bo slabše. Čeprav je število zakonov po vojni zelo nadovalo, je vendar vsako leto predpust v znamenju ženitev in moštvev.

Torej Ljubljankam, na plan. Katera ga še ni ušla, naj se potrdi v predpustu. Če ga ne bo v predpustu, bo zopet leto zamujeno. Nikar, da bi za vami vlekli ploh.

V pričakovanju princa Karnevala

Lani je bil kratek predpust. Že februarja ga je bilo konec, dočim ga bo letos šele 4. marca. Zato ni čuda, da so se Ljubljanci temeljito pripravili nanj. Snega ni in noče biti in zato je ljubljanska mladina ob nedeljah pridno brusila pete po parketu, se udaja ritmu melodioznega valčka ali suče po zvokih zadnjega šlagerja »Tam v mali slaščičarni«, ki ga tako imenitno zasvira Merkurjev dancing-band. Pa ga res piheta oni s harmoniko in mali njegov kolega, ki razbija po bobnu, ki je najmanj polovico večji od njega.

In da se v predpustu ne boste dolgočasili, so vam ljubljanska društva pripravila že celo vrsto prireditev. Na Merkurjev ples gotovo ne boste pozabili. Že iz hvaležnosti do njegovega orkestra. Merkurjevci bodo zarajali že danes. Potem je še cela vrsta drugih prireditev. Na Taboru bo nemara staro in mlado na valčku, zdi se pa, da vam bo ugajala tudi ilirijanska prireditev, ki so jo krstili »Danes bomo tiči«. Ali ni to originalno? Črnobela reduta je že tradicija, brez Slavčeve maske ne gre za zaključka predpusta skoro ne moremo misliti. Na Svečnico bodo rajali lovci ali pa planinci. Ne vemo sicer, kdo je letos na vrsti, ker imata društvi mesečno pogodbno: enkrat lovci, enkrat planinci. Na vsak način se bodo Ljubljanci prav imenitno zabavali.

Z novim letom se je začelo, januarja in februarja se nadaljuje, konec bo pa v marcu. Predpust je samo enkrat v letu in zato ga ne smemo zamuditi.

Premalo snega, pravijo smučarji

Pa jim res ni nikoli prav tem smučarjem. Lani smo imeli snega na metre tako, da so se celo Eskimi pritoževali, da jim ga primanjkuje. V potu svojega obraza so ti siromaki brodili po močvirju, namesto po ledu in snegu. Dejali so, da je bil preklanc zmešnjave kriv samo Nobile, ki je strašil po severnem tečaju in jim pregнал sneg in mraz. Zato so sklenili, da pojdejo pred haško razsodišče. Pa jih letos ni bilo in so si nemara premislili.

Najbrž je letos narobe. Eskimi imajo dovolj snega in mraza, pri nas ga pa ni kljub svečanim obljubam in prerokovanjem vremenskih prerokov, ki so napovedovali hudo zimo, najmanj dva metra snega in pa približno 30 stopinj pod ničlo.

Pa so se temeljito zmotili. Ali res nič ne vedo, ali so bila čreva in drob, iz katerega so prorokovali, gnila, ali pa so nemara delali reklamo za premogovnike, češ, ljudje božji, založite se s premogom! In so se res založili, zlasti Ljubljanci, vseleli se, kako se bodo zimi smejali v brk.

A glej ga spaka! Zime ni in je noč biti. Nekam sramežljivo je prikimala. Brez snega je in tudi mraza ni. Namesto tega je prinesla meglo, kar na debelo, tako da bi jo lahko izvažali na vagonce. Smučarji so hudi. Tako lepe načrte so imeli. Škvalnico so si zgradili na Rakovniku, pa še več drugih na Gorenjskem. Zdaj je pa

padel ves trud v vodo. Res je sicer, da ne nemara sezona trajala še par tednov, vendar smo sredi zime in je skrajni čas, da pridejo smučarji na svoj račun. Saj si vendar niso omislili smučati na lepih temnemodrih drevov za parado ali za omaro? Tako res ne gre in bo treba poslati posebno petico ali pa resolucijo vremenski centrali v nebesa.

Obisk v zagorski steklarni

Zagorje, 11. januarja. Kadar grem mimo steklarne, vselej me je iz daljave objame zatohel hlad iz te mračne stavbe, ki leze vedno bolj na kup. Visoka, obokana okna v sajastem debelem zidovju, v njih vegaste oknice, v oknih razbita in prazna stekla, ob zidovju na tleh omet »vseposvoda zarjavelo in skrivljeno železje, mračne, mokre širliknje v podnožju — to je steklarna na zunaj. Mrtva in negibna za tuja stoji tam kakor ladja, ki je nekoč naseljena in čaka samo še svojega konca. Za tuja tako, domačinom pa govori vsaka njena guba, govori in pripoveduje o preteklosti, je kakor ljuba, vsa stara, betežna in onemogla starka. Govori o času anno 1812, ko so zagorele njene peči in se je zasukalo okoli njih sto muščastih teles, skozi dolge »fajfe« so neprenehoma — skozi eno celo stoletje — pihala usta vročo stekleno gmoť v lesene kalupe, odkoder so v tisoč oblikah in mavričnih sijajih vstajale na dan cele generacije plemenitih in proletarskih zastopnikov steklenega rodu. Bobnelo je v podzemlju, kjer so v vroče »širliknje« razni Kramani nakladali premog, da se je v peči pretvoril v plin, ki je sikal v gornje nadstropje v toplino, peči, se vnel in talil grmade pešene gmoť v tekoči kristal. O, in kje so vsi, ki so nekdaj hiteli po njeni notranjosti, odnašali, prinášali, si brisali potna čela, pekli v tambricah purane, praznovale, se veselili, živeli in umirali skozi stoletje! Kje so »fošingsbali, einašerne« in sto drugih drobnihih vesel, ki so dajala svoj ritem vsej občini!

Stopim v podrtijo: po trilih lesenih stopnicah lezem previdno v gornje nadstropje. Tam pa je vse razdelano: peč udrtja in sešuta, železje zarjavelo, vse pa pokriva debela plast prahu. Skozi okna piha in poje ob črepinjah veter polnočno pesem. Hodim po stavbi, osemdeset korakov sem, osemdeset tja, dvajset počez — vse tiho — velika arena spi. V sredi zdi nalik ogromni sivljajčni lupini vsa preluknjana peč. Okoli nje se sameva petajst korit na visokih prekrizanih nogah, v njih črepinje, povsod same črepinje — v kotih, na oknih, v tambricah, v vegasti omari pod križem so nabasane celo v par starih ženskih čevlji. Ob stenah so naloženi zaboji steklenice, povsod so razpostavljene nosilnice, leseni kalupi in črepinje, črepinje, same črepinje. Nad omaro visi v zaokvirjeni skatli Kristus. Ves je okrašen s preperelim sivim papirjem in suhim smrekovimi vejicami. Trije rdeči kozarci za večno luto so se že davno napraskali, ni je več steklarske roke, da bi nalila olja in prižgala njemu plamenček v tej grobnici. Že od slovesa sem je zapuščen to znamenje, a vem, da plahuta marsikatera tih molitev iz daljine v tej mračni. Parafin, hrastnik ... in vidi bog kaka so vsa ta imena, tja jih je gnala sila — kos kruha.

Drugače pa je tu gori mir kakor v začaranem gradu. Iz doline, udarja jo v to tiho življenje in nepretrgani udarci življenja, ki prvi do tamo ... Goste sence se love pod zakajanim lesenim ostrešjem ... Glej, glej, tam v kotu vendar znak življenja? Grmade vrbovih šib, lepo bele in zdrave so, ni jih še pokrila plast sivine. Stopim skozi lesen hodnik in odrinam nizka vrata. Začuden obstojim. Kakor bi zaživel pred menoj košček skritega bajnega življenja. Prijetna toplota dahne vame in pet parov tilihi, začudenih oči se zazre v nepoklicanega obiskovalca.

Glejte no, dejal bi, da sanjam. Pozdravljeni! Izkazalo se je, da so to edini, ki so ostali od trope, ki je odletela v daljino. Opletajo velike steklene buče z vrbovino. Tiho snujejo, pred njimi pa leže na tleh z vlažnimi koci pogrnjeni snopi vrbovih šib, da se ne posuše; človek bi mislil: otroci so pospali, sedaj jih pa čuvajo v tiho delo zamaknjene mamic. Prsti brzo in ročno švigajo od vitre do vitre. V enem dnevu deset malih ali pa pet velikih pletenk. To je vse, kar je živga ostalo od nekdanje industrije.

Pritičje je pokrito z debelo preprogo gnajoče slame, oboki zakajani, železne samokolnice, peči za plin, dolge železne »širštange«. Vsa zagotena stavba je kakor kraljestvo iz 1001 noči za mladino, ki se skriva in lovi po temnih hodnikih in luknjah, ki jih ne presteješ. V srednjem delu stanuje stara mamka. Na dvorišče, vse prepreženo s tiri, gleda iz nasprotni strani staro prazno skladišče. To je vse, prav vse — prav za prav nič, brez življenja, nikomur ne tolažbo ...

Ko se poslavljam, mi uide pogled vzdolž pročelja. Dva dimnika so že podrla. Na njunem mestu izvirajo rdeče odprane kakor krvava rana na živem telesu. Na živem? Morda bo pa vendar ožvele še kdaj. Saj je trdna in zategla, le njena zunanost je zdelana. Pomislite — sto dolgih rodovitnih let!

Naočniki pod vekami

Vodja kielske očesne klinike prof. Heine je nastopil te dni s senzacionalnim izumom. Izdelal je neko vrsto proteze, ki jo je mogoče nositi pod vekami na roženici in ki odpravlja vsakršno daljino — ali kratkovidnost kakor navadni naočniki, samo da je na zunaj ni videti. Takšne proteze so prakticirali sicer že nekoliko let prej, a niso bile splošno uporabne, ker sčasoma razdrzajo roženico in jo utesnejo poškodovati. Samo za neke določene blezine, ki ne pripuščajo nošnji naočnikov, so si jih pacienti natikali za štiri, pet ur dnevno. Heine je princip teh nevidnih naočnikov sedaj izpopolnil. Da-li se bodo obnesli, je drugo vprašanje. Za moške je nošnja navadnih naočnikov vsekakor prijetnejša. Morda pa se jih bodo oprijele ženske, ki jim naočniki baje ne pristojajo.

Zadnji sklep.

— Že tretjič se poročim v isti obleki. Prihodnjič si dam narediti povo, ali pa ostanem vdova.

Beleznica

KOLEDAR.

Danes: Sobota, 11. januarja 1930, katoličani: Higa, pravoslavci: 29. decembra 1929, Deca Betlehemska.

Jutri: Nedelja, 12. januarja 1930: Katoličani: 1. po razgl. Gospodovem, pravoslavci: 30. decembra 1929, Anisija.

DANASNJE PRIREDITVE.

Drama: Cvrček za pečjo.
Opera: Poljska kri.

Kino Matica: Latinska četrt (Svetislav Petrovič).

Kino Ideal: Grof Monte Christo.
Kino Ljubljanski dvor: Žena v plamenu. Sentjakovski gledališki oder: Pred poroko. Ob 20.

Prodavanje v društvu »Soča«: Ob pol 21. Predava prof. Mirko Rupel.

Plesni venček privatnih nameščenec v Unionu. Ob 20.

Vesela mestnih delavcev v Mestnem domu. Ob 20.

Prireditve v nedeljo.

Drama: Ob 15. »Bitka«. Ob 20. »Naš gospod župnik«.

Opera: Ob 15. »Gorenjski slavček«, ob pol 20. »Beneška noč«.

Kino Matica: Latinska četrt.

Kino Ideal: Pot skozi okno. (Buster Keaton).

Kino Ljubljanski dvor: »Žena v plamenu«.

Sentjakovski gledališki oder: »Pred poroko«.

Film ZKD: Svetovna vojna. Ob 11. v Matic.

Lutkovno gledališče na Taboru: ob pol 16.

Rožencvet in Lilijana.

Lutkovno gledališče Československe obce:

Ob 16. v Narodnem domu: Gošperček, dvorni svetnik.

DEZURNE LEKARNE.

Danes in jutri: Sušnik, Marjtin trg, Kuralt, Gospodstva cesta.

Prosveta

Drama

Začetek ob 20.

Sobota, 11. januarja: »Cvrček za pečjo«, premijera. Izven.

Nedelja, 12. januarja ob 15. »Bitka«. Ljudska predstava pri znanih cenah. Izven.

Ob 20. »Naš gospod župnik«. Ljudska predstava pri znanih cenah. Izven.

Ponedeljek, 13. januarja: »Don Carlos«. Red E.

Torek, 14. januarja: »Cvrček za pečjo«.

Red A.
Sreda, 15. januarja: Zaprt.

Ljubljanska drama vprizori jutri popoldne ob 15. drama »Bitka«, zvečer ob 20. uri pa francosko komedijo »Naš gospod župnik«. Obe predstavi sta ljudski pri znanih cenah, izven abonmaja.

Opazujemo na nočnjo premijero v ljubljanski drami. Vprizori se Dickensova dramatisirana povest »Cvrček za pečjo« v režiji g. Cirila Debeveca. »Cvrček za pečjo« je komedija z globoko občuteno, prirčno vsebino. Predstava se vrši izven gled. abonmaja. Nastopijo: ga. Šaričeva, Medvedova, Mira Danilova in Vida Juvanova ter gg. Cesar, Kralj, Skrbinek in Gregorin.

Opera

Začetek ob pol 20.

Sobota, 11. januarja: »Poljska kri«, opereta. Ljudska predstava pri znanih cenah. Izven.

Nedelja, 12. januarja ob 15: Gorenjski slavček. Ljudska predstava pri znanih cenah. Izven.

Ob pol 20. »Beneška noč«, opereta. Ljudska predstava pri znanih cenah. Izven.

Ponedeljek, 13. januarja: Zaprt.

Torek, 14. januarja: »Jonny svira«. Red B.

Sreda, 15. januarja: Gostovanje španske grupe Escudero. Izven.

Danes se poje privlačna Nedbalova opereta »Poljska kri« ki je bila v preteklih sezonah na našem odru zelo toplotno sprejeta. Delo se odlikuje z lepo melodiozno glasbo in pestrim, živim dejanjem. Nastopijo: ga. Poličeva, ga. Balatková, gđ. Rakarjeva ter gg. Drenovec, Peček, Povhe, Janko, Simončič, Jerman, Rus in drugi. Dirigent ravnatelj Polič, režiser g. Povhe. Predstava se vrši izven abonmaja pri znanih cenah.

V nedeljo popoldne ob 15. se poje naša domača opera, Foersterjev »Gorenjski slavček«. Sodelujejo: ga. Ribičeva, ga. Jermanova, gđ. Španova ter gg. Kovac, Grba, Rumpelj, Mohorič, Janko in drugi. Dirigent prof. Jeraj. — Zvečer ob pol 20. se vprizori Straussova opereta »Beneška noč«. Opereta se odlikuje po pestrem in slikovitem dejanju, bujni instrumentaciji ter melodioznimi glasbi. Večno lep valček preveva to lepo klasično delo. Zasedba je običajna. Dirigira g. Nefat, režiser je g. Povhe. Obe nedeljski predstavi se vršita izven abonmaja, pri znanih cenah.

Opazujemo cenjene obiskovalce nedeljskih gledaliških predstav, da se dobe v nedeljo popoldne v predprodaji vstopnice: za opero oz. opereto pri dnevni blagajni, za dramo pa pri večerni blagajni v vestibulu opernega gledališča.

Španski plesni in pevski večer. V sredo 15. t. m. nastopi v operi s svojo lastno družbo slavni španski plesalec Vicente Escudero. V zboru se zlasti odlikujejo: plesalki Carmita Garzia in Carmen Almeria, pevka Lina Perez-Acosta, pianist Pilar Cruz, umetnik na kitaro Luis Mayoval, dalje specialista za ciganske plesse: Nina Patrocino in Nino Alcala itd. Vicente Escudero je znan po vsej Evropi, v Parizu je zelo priljubljen, v svoji domovini pa naravnost oboževan. Vsekakor, revija bo, po informacijah, za Ljubljano dogodek. Opazujemo na predprodajo vstopnic pri dnevni blagajni v operi.

Sentjakovski oder

»Pred poroko«, izvrstno burko, vprizori Sentjakovski oder v soboto 11. in v nedeljo 12. jan. Burka je vlezabavna in vidoje posnetiki popolnoma na svoj račun. — Pri predstavi bo oddajala naša znana trvdka za radio-potrebnosti Franc Bar potom zvočnika komade iz raznih operet. — Vstopnice so v trgovini gosp. Miloša Kaničnika na Starem trgu.

Mestne hiše na Poljanah

Vlomilci, tatovi, parčki, otruci in nered — »Rdeče svetilke« — Notranjost hiš — Berači, revščina in dobrodelnost

Ljubljana, 11. januarja.

Dasiravno smo si že v lanskem avgustu, ko so se vseljevale stranke, ogledali moderne in praktične notranje uredbe in naprave 10 mestnih hiš na Poljanah, smo morali zadnjega lepega jesenskega popoldne ponovno v te lepe zgradbe tja doli za Ljubljano in Reichovo tovarno.

Naše novine so namreč objavile, da se ogajajo v »Rdeči hiši«, kot so nekateri poslikali mestne hiše na Poljanah, razne nerednosti: da se vlamlja v podstrešja, da otroci kriče po dvoriščih ter da se po temnih vežah in kletnih prostorih shajajo — pomislite! — ljubavni parčki.

To nas je dvignilo!

Res, čedne so te mestne stavbe; lepe stavbe, obsežne 3 in 4 nadstropne stavbe in na vsaki solidna streha in na podstrešjih vlomilci in tatovi — kot je bilo tiskano —; in v prizemlju številna zamrežena okna in za okni kleti, primerno temna seveda, kot se spodobi, in v kletih parčki — kot je bilo tudi tiskano. Tako n. pr. kot v mestni okolici ali kjerkoli »na kmetih« v kakem skednju, temnem sevedu, kot se spodobi za vlomilce in sorodne elemente.

Ko smo ugotovili — radi tatov namreč, da imamo denar in uro varno v žepih in da smo dovolj krepki, — radi vlomilcev namreč, ne za drugo —, smo se pogumno spustili na prvo dvorišče, kjer otroci kriče in uganjajo nered, — kot je bilo tiskano.

Uprav presenečeni pa smo bili, videč, kako mirno so se na solncu igrali deklice in kako dostojno in tiho so se zabavali fantički, ki so metali papirne eroplane — lasten fabrikat — po zraku. Vse lepo mirno, brez kričanja in nerednosti, kot pri dobro vzgojenih otrocih. Kak red, kako dobra vzgoja po skrbnih starših, kakšna solidnost pri teh prikupnih, umitih, čedno oblečenih deklicah in fantičkih na obeh dvoriščih. Res, presenečeni smo bili!

Napotili smo se v prvo hišo. Pročelje te hiše na Poljanski cesti napravi impozanten vtis. Nerazumljivo nam je pa, zakaj se hoče poslikati teh 10 lepih mestnih hiš za »Rdečo hišo«, ko vendar na vseh 10 hišah ni niti malo pošteno in prave rdeče barve. Zato pa močno sumimo, da se temu ali onemu poslikarstvu, ki pohlavno zavija oči, ko govoriči in pisari o teh mestnih hišah, morda tudi krepko kolče po kričeh »rdečih svetilkah«, ki bingljajo nad hišnimi vrati gotovih hiš v zakotnih ulicah inozemskih severnih mest. Te hiše nazivajo namreč tamkaj med drugim tudi »rdeče hiše«, Ljubljana pa, na srečo, takih hiš še dolgo nima!

Vhodna stanovanjska vrata v vseh 10 mestnih hišah na Poljanah so svetlo pleskane, stopnice so svetle, solnčne in zračne, šipe okroglih in visokih oken na stopnicah vseh hiš so posnažene, temnih hodnikov nikjer in sploh napravijo vse hiše — tudi v notranjosti — dober vtis.

Na odprtih podstrešjih so ob zaklenjenih predelih posameznih strank svetli in čisti hodniki — pa brez vlomilcev in tatov —, kot ni bilo tiskano. In v kletih, kjer naj bi bili parčki, — kot je bilo tiskano —, same ljube zaklenjene drvarnice, polne premoga in drv; in ob številnih drvarnicah široki, svetli in snažni hodniki in — kar smo pravzaprav iskali —, o parčkih pa še duha ne.

Do trdega mraka, ko so zažarele na vseh stopnicah električne žarnice, smo prehodili vseh 10 mestnih hiš od kleti do podstrešij in smo se uverili, da vlada v teh hišah vzoren red ter da je tiskana beseda te mirne in solidne mestne hiše glede vlomilcev, tatov, parčkov in otrok po nepotrebnem neokusno razvilpa. — Samo javna cesta, ki vodi med temi 10 mestnimi hišami, še ni razsvetljena.

Ampak berači!

Da, to je pa poglavje zase.

Nič manj kot 14 beračev smo našli tistega jesenskega popoldne na stopnicah novih mestnih hiš na Poljanah.

Od letnega fantka in punčke s ceste, ki sta nam naučena lagala, da sta jima umrla oče in mati, teta je pa bolna, in bleda mladica, tam nekje od Kočevja, ki je baje prihajal iz bolnišnice, in drugega krepkega, brez posla, in tretjega, po poklicu pečarja nekje od Dobregopolja, ki je nam zatrjeval, da je nadušljiv in bolan; od dveh rdečeličnih deklet, ki sta nam morda blok razpuščene družva ter pobirali podpore za brezposelne v okoliških Mostah, in tretje, ki je prosila za revne otroke iz okoliškega Sela ter nam molela enak blok, — pa do fratra, ki je pobiral milodare za neko bolnišnico, ki se menda ustanavlja ne vemo kje že, ter dveh nun neznanega tujege reda, ki sta prosili za neko strotišnico nekje na Hrvaškem, kjer se bodo sirote menda oskrbovale zastoj; — od široke in krepke matrone, še v podjetnih letih, doma menda iz Št. Vida, z izposojenim, tudim otrokom v naročju, ki je nas prosila podpore, ker je »može« poklican k vojakom, in smejoče se ženske s klubokom na

glavi, ki je nas ustavila ob 6. zvečer na stopnicah ter nam molela nabiralno polo, s katero je pobirala »prispevke« za Miklavža in božičnico revnih otrok na Gradu, — pa do zabuhlega dedca, hropečega in stokajočega, — vse, vse to berači po teh hišah, katere smatrajo za eldorado poklicnih delomrznežev, sleparjev in tatov.

In zvone, zvone na stanovanjskih vratih neutrudno, kot bi šlo kar za pet ekspresnih telegramov skupaj! In ako bi se čutili varne, ni izključeno, da bi ne zapel tudi vetrih svojo milo pesem v tej ali oni ključavnici. Tipi so že pravil!

Večina teh prosjakov zapiva v večerih in nočeh priberane denarje v izbranih beznicah, — moški in ženske, vsi skupaj. Ponoči se pa skriva ali prenočuje po šupah, skednjih in kozolcih Mestnega loga ali Ljubljanskega polja ali v tivolskem gozdu v tretjem rajonu in v sili tudi v lepem gaju na Gradu ali pa v zanemarnjenih stanovanjskih prostorih obširne mestne okolice. Podnevi so pa — do nastopa mraza — povečini posedali ti ljudje po klopih Miklošičevega parka, ali kakor pravijo ti tipi v svojem žargonu »atovega parka« ter so delali načrte za gotove podvige. Tupatam je policija enega ali drugo dvignila s klopi ter jih spremila na Bleiweisovo cesto, ali kot pravijo ti tipi, »k stricu«, odkoder so jih odpravili »k teti« v bolnišnico na oddelek primarija dr. Demšarja, ali pa »k mami« v zapore justične palače. — Ob dopoldnevih pa prihajajo drug za drugim na magistrat »k stroguemu stricu«, ki podpisuje kazenske za podpore in ki radi svoje dolgoletne prakse te svoje delomrzne in vlačugarske tiče prav dobro pozna in jih zato praznih rok kratko odpravlja.

Z magistrata se pa zakadi ta jata v nove mestne hiše na Poljanah, kjer je zaenkrat menda njen eldorado.

Da, tudi prava revščina je v Ljubljani, kot povsod. Pa velika in številna in skrita, ki zmruje v podstrešnih in dvoriščnih sobicah ter barakah. Resnična revščina, ki gre za zajutrek k maši, da se pogreje v cerkvah, za kosilo otepa dan za dnem povečini kavo in kruh, za večerjo pa leže k počitku. Ta resnična revščina bolehnih vdov z otroci, betežnih deklet ter starih ženic in mož in drugih pa ne pritiska na zvonice in ne hrope po stopnicah, ker ima prirojen ali privzgojen čut sramu do prosjačenja in prejemanja javnih podpor.

Zato je posebno pozdraviti akcijo mestnega socialnega urada, da se v mestu čimprej

centralizira vsa dobrodelnost; radodarni Ljubljanci naj pa nakazujejo le temu uradu milodare, tudi najmanjše, ki jih dosejajo dan za dnem dele med različne profesionalne delomrzne in vlačugarske izgublence, ki se povečini pritepajo v mesto od vseh vetrov.

Uprava policije bi pa storila veliko uslugo mestnemu prebivalstvu, ki bi enkrat poštno zatlra že neznošno cestno in hišno beraško nadlego, ki ponižuje naše sicer prijazno mesto.

n-k.

DOSEDANJI IN NEKATERI NOVI NAČINI UTRJEVANJA CESTIŠČA

Zanimivo predavanje nadsvetnika ing. Mačkovska — Naša cestišča je treba utrditi, sicer ceste ne bodo dobre

Ljubljana, 11. januarja.

V sredo 8. tm. je predaval nadsvetnik g. ing. Janko Mačkovšek v mestni posvetovalnici o dosedanjih in nekaterih novih načinih utrjevanja cestišč, oziraje se na ljubljanske prilike. Predavatelj je izjavil:

Naše ceste so z ozirom na promet doživele tekmo zadnjih osemdeset let dva velika prevrata, ki ju označuje pričetek železniškega obratovanja in pa pričetek splošne uporabe avtomobilov. Naše državne ceste so

pred zgraditvijo železnice

morale nositi ves promet tudi na velike daljave, ako izvajamo one količine, ki so jih tvorili naši čolnarji in brodniki na Savi in Ljubljanici. Posebno v burnejših časih in vojnih zapletitijah so te ceste veliko trpele in zato ni čudno, če so iz tistih časov spomini na stanje teh cest precej enaki onim, ki jih ima današnja generacija o njih sedanjem stanju. Uvedba železnice je deklasirala promet ceste skoro zgolj le na lokalni promet. Propadanje tega prometa je povzročilo, da so izginili nekdanji preteči stonjalajerji in prevozniki podjetniki z naših glavnih cest, in da so večinoma propadle tudi velike postajne gostilne s svojimi hlevi in prenočišči ob naših glavnih cestah. Dobili smo pa zato lepe in kot miza gladke komunikacije, ki jih imamo kot take v spominu še do izbruh svetovne vojne.

Ko so se pojavili prvi avtomobili, so dali dobi nov pečat v prometu na naših cestah in

razširjevanje avtomobilskega prometa

ki ga baš v zadnjih letih doživljamo, pa povzroča silno propadanje cest. Res je, da se običajno avtomobil ne oddalji preko 100 km od svoje garaže in da se tedaj vedno in vedno vrača na svoje izhodišče. Vrača se pa tudi večkrat na dan. In ker večji gospodarski centri niso tako silno oddaljeni od drugih, vidimo avtomobile tudi na onih točkah glavnih cest, ki so svojčas glede prometa samevale v idiličnem miru. To vedno naraščanje avtomobilskega prometa pa učinkuje silno kvarno na naše ceste, ki so makadamske, to se pravi, z gramozom posute.

Ako primerjamo

učinek voza

s konjsko vprego z onim avtomobilom na cestno površino, tedaj moramo ugotoviti naslednje:

Pri konjski vpregi deluje teža voza in tovora vedno le navpično ter se vesled tega cestišča tlači in deloma tudi drobi pod učinkom železnih platišč. Brzina je posebnost pri težjih torih mala in prahu skoro ne čutimo, razven v kolikor ga ne vržejo konji s svojimi kopiti. Povsem drugače je stvar pri avtomobilu. Tu je glavna teža voza in tovora ter tudi pogonska sila koncentrirana na zadnjih kolesih, ki pogonjajo vozilo vesled dane jim rotacije; nastanejo tedaj močne tangencialne sile na površini ceste, ki obenem sekajo manjše drobce, delajo luknje in povzročajo neznozen konjski vpregi, to učinkovanje se v nepripravi. Tudi brzina, ki je dosti večja kot pri leteljski meri manifestira.

V prehodnem času — če namreč smatramo, da bodo polagoma avtomobili prevzeli večino vsega prometa — pa imamo na naših cestah še sumirane neugodnih učinkov, kajti železna platišča naših voz s konjsko vprego drobijo dosti mehke gramoz v prah, ki ga nato avtomobili raznesejo na vsa soseka. Vseled tega ni čudno, ako naše glavne makadamske ceste pri vedno gostejšem avtomobilskem prometu tako izgledajo, kot pač izgledajo. Saj je na primer znano, da so v Nemčiji sedaj izdajali 4 krat več za vzdrževanje cest napram predvojnemu vzdrževanju, pa po ključu temu nastajale vedno hujše pritožbe nad njihovim stanjem in pri tem moramo pomisliti, da se na mnogih krajih v Nemčiji uporablja za posipanje izborni erupativni material, tedaj gramoz visoke trdnosti. V Ljubljani in njeni okolici pa imamo na razpolago za

posipanje cest

v največji meri hitro obrobiljiv sarski prod iz gramozne ter manjše količine dolomita iz lastnega kamnoloma v Lanišče. Slednji je v vsej ljubljanski okolici najboljši posipalni material. Njegova trdnost znaša v suhem stanju 1897 kg na cm², po večkratnem zmrazovanju pa 1611 kg na cm². Gramoz iz gramoznice na ljubljanskem polju, ki ga uporabljajo vse cestne uprave v bližini Ljubljane, pa ni povsod enake kakovosti. Sempatja se dobi v tem procesu celo porfir s trdnostjo 2960 kg na cm² in v istem prgišču dobimo zopet apnenec, ki ima le 925 kg na cm² trdnosti v suhem stanju. Arimetična sredina teh raznih vrst da 1678 kg na cm² v suhem stanju. Neprimerno slabše pa se obnaša ta sarski prod po zmrazovanju, kajti po večkratnem zmrazovanju znaša arimetična sredina trdnosti le še 1080 kg na cm². Pri nas tedaj ne le samo promet, marveč tudi vsako zmrazovanje silno kvari makadamske ceste, da razpadajo pri tako nizki trdnosti gramoz v prah in blato. To nam tudi dosti jasno kaže, zakaj se te ceste tako hitro izrabljajo in tudi vidimo, zakaj so posebno po pomladanskem odtajanju pritožbe iz vseh slojev prebivalstva tako številne.

Ako hočemo radikalno odpomoči, moramo na primeren način

utrditi naša cestišča

Ljubljana, ki leži v pretežnem delu na savskemrodu, pred vojno ni čutila posebne potrebe, da svoje komunikacije tlakuje kot n. pr. Zagreb ali pa vojvodinska mesta, kjer je vsak dež napravil ilovnata tla skoro neprehodna. Zato je bilo pred vojno napravljeno le približno 1½ km tlakovanih cestišč iz naslednjega materiala:

Nekatere ozke pasaže iz St. Peterske ceste ter Starega in Mestnega trga proti Ljubljani s savskimi krogami, to je z materialom, ki so ga Ljubljanci že par 100 let uporabljali za tlakovanje svojih komunikacij.

Liti asfalt na betonski podlagi v Šelenburgovi ulici, ki je dosegel že skoraj 35 let, kar se mu tudi pozna.

Porfirni polovičarji iz tirolskega porfirja, ki so položeni v strmi Prešernovi ulici, kjer je sicer vsako deževje to prometno ulico silno raztrgalo.

Regularni granitni sedmaki, ki jih je svojčas položil cestni erar na Dunajski cesti.

Obupno stanje bolj frekventiranih komunikacij ljubljanskih po končani vojni je prisililo občinski svet, da je prišel v večji meri tlakovati najpotrebnejše ploskve. Pričetek je bil storjen leta 1921 s tlakovanjem Wolfove ulice, katero tlakovanje se je vesled cenene dobave materiala izplačalo že v treh dobrih letih. Tolikšni bi bili namreč vzdrževalni stroški za to ozko a vendar silno frekventirano ulico v tem kratkem času.

Ako upoštevamo najnižje cene zadnjega časa, bi znašala naprava položenege tlaka v preteklem desetletju okroglo 16 milijonov dinarjev. Ker pa so bile posebno okoli leta 1924 cene višje, je faktično bilo izdatnega več in sicer za dobrih 10%, tedaj skoraj 18 milijonov dinarjev, tako da pride v resnici prosečna cena za m² vseh 79.762 m² položenege tlaka na okroglo 250 Din. In ker je bila s tem tlakovana dolžina 8107 m², pride na prosečni tekoči meter znesek 2180 Din.

Kot omenjeno se je dolžina tlakovanih komunikacij podaljšala za 8.107 km v preteklem desetletju na 9.646 km. To pa je le 6.52% ali ena petnajstina dolžine onih ljubljanskih komunikacij, ki imajo svoja imena (izvzemaš prometne poti in koloze na Golovcu, Gradu, Rožniku in Tivolju).

Dolžino in način izgraditve komunikacij na ljubljanskem mestnem ozemlju nam prikazuje naslednja tabela:

Način graditve	1918	1929
tlakovano	1.539 km	9.646 km
makadamsko	82.311 km	97.100 km
neizgrajeno	27.322 km	41.146 km
Skupaj	111.172 km	147.892 km

Upoštevane so v tej tabeli le one komunikacije, ki so imele v označenem letu že svoja ulična imena. Toda brez strdanov na Borju ter promenadnih poti in koloze na Gradu, Golovcu, Rožniku in Tivolju.

Kratek komentar k gornji tabeli bi bil naslednji:

Dočim bi pred vojno vse tlakovane komunikacije imele dolžino n. pr. od Figove do stare šišenske šole ob pomenilni meji, bi segla sedanja dolžina od Figove do Medvoda.

Tudi računsko dolžina makadamskih komunikacij se je podaljšala od 82.311 na 97.100 km, tedaj za 14.789 km ali za daljavo od Figove do Mengša. K temu moramo pristeti še dolžino 8.107 km, za kolikor so se makadamska vozlišča skrajšala vesled tlakovanja, skupna dolžina novonapravljenih makadamskih cest znaša tedaj 22.896 km ali približno Figove-Kamnik. Pri tej priliki je pa potrebno poudariti, da so se vse te novogradnje komunikacij izvršile brez posebnih kreditov, marveč le iz prihrankov iz tekočega kredita za vzdrževanje in čiščenje cest.

Lep zapredek na razvoju tlakovnih in makadamskih komunikacij pa je paraleliziranje na drugi strani s podaljšanjem še neizgrajenih cest. Računska dolžina neizgrajenih cest je bila po prevratu tako dolga kot državna cesta od Figove do Logatec. Danes pa znaša računsko dolžina še neizgrajenih cest dosti več, namreč od Figove preko Logatec do Planine.

Vidimo tedaj, da so potrebni nekateri ukrepi, ako nečemo, da bo sčasoma dolžina neizgrajenih komunikacij ½ in se začela približevati ¼ dolžini vseh komunikacij, ki imajo svoja ulična imena.

Ako se za trenutek pomudimo pri dejstvu, da je 41.146 km še neizgrajenih vozlišč, pridemo do naslednjih ugotovitev: Po dosedanjih izkušnjah in glasom analize cen stane naprava 1 tekočega metra navadne makadamske ceste z vsemi zemeljskimi deli in dobavo gramozu prosečno Din 270 in sicer več na jugu, nekaj manj na severu mesta.

Naprava teh 41 km manjkajočih cest bi tedaj stala okroglo 11 milijonov dinarjev.

Z napravo komunikacij pa se vrednost stavbišč silno dvigne. Saj vemo, da so se n. pr. v Sp. Šiški v dveh letih dvignila stavbišča na večjem parceliranem kompleksu od 14 na 40—60 Din, na nekaterih delih severna Ljubljane celo še za večjo diferenco, pa tudi Mirje kjer se je cena dvignila od 35 do 120 do 150 Din ne za cestišča, lahko tedaj rečemo, da dvigne naprava ceste in napeljava vodovoda vrednost stavbišča prosečno najmanj za Din 30

pro m² in to celo na ozemlju, kjer kanalizacija sploh še ni napravljena.

Sedaj se pa vprašamo, kolikšne so investicije mestne občine na 1 m² parcele; parcele so globoko najmanj 30 m do 35 m; ker stane naprava 1 m² običajne makadamske ceste, kot že povedano, prosečno Din 270 za tekoči meter, pride na 1 m² parcele fronte na eni strani ulice Din 135 ali na 1 m² parcele 3.80 do največ Din 4.50. Ako bi tedaj parcelant prispeval pravljeno, mestna občina pa nikakih stroškov; to se pravi, ako bi parcelant prispeval pri se neizgrajenih 41 km za vsa tekoča meter obulicne fronte Din 135, bi to vrglo 11 milijonov dinarjev, napravili bi pa še vedno čistega dobička 30 m² × 30 Din minus 135, tedaj Din 765 na tekoči meter obulicne fronte ali okroglo 63 milijonov dinarjev na vseh 41 km dolgih še neizgrajenih komunikacijah; a tudi če je vesled raznih momentov in obresti ta dobiček tudi eventualno manjši, je račun še vedno silno interesanten.

Parcelanti, odnosno oni, ki spekulirajo s stavbišči in zemljišči, obogatijo relativno v izredni meri, dočim ne prispevajo direktno k napravnim stroškom za komunikacije prav nič.

Vidimo tedaj, da ima mestna občina že z napravo navedenih makadamskih cest velike težkoče in da je v vedno večjem zastanku pri izgradnji novih makadamskih komunikacij, ker ji finančne prilike ne dovoljujejo hitrejši izgradnji, odnosno ker nima možnosti, da bi pritegnila k napravi komunikacije tudi dotični e. kolim se vrednost zemljišča dviga vesled del, ki jih plačuje mestna občina.

Tem nedostatkom se pa priključuje sedaj še deštvo, ki smo ga ugotovili, da je dosedaj namreč v Ljubljani tlakovana le ena petnajstina vseh komunikacij, da torej tudi kljub dosti velikim tlakovnim delom nismo še

preko prvih početkov

Z razširjenjem mesta se promet veča na mnogih starejših komunikacijah, na katerih makadamska plast ne more več dolgo vzdržati; pa tudi v raznih glavnih ulicah novonastali košolji je promet vedno večji, ali pa bo v kratkem zahtevalo boljše utrditve cestišča, ki je makadamsko. Ako vzamemo n. pr. v poštev samo dolžino netlakovanih erarskih cest, ki znaša 7995 metrov ali okroglo 8 km in bi jih erarska uprava tlakovala in sicer v splošnem tako, kot je tlakovala svoje mestna občina v preteklem desetletju, tedaj po 250 Din za m², bi znašali stroški dobrih 17 milijonov dinarjev. To pa še niso vse ceste, ki zahtevajo ureditev. Saj imamo še vsepolno občinskih važnih komunikacij, kot so n. pr. Strelška ulica, Za gradom, Polanska cesta, Celovška cesta, Bohoričeva ulica z Vodmatskim trgov in Staro potjo, Smartinska cesta, Vidovdanska cesta, Gradišče, Emonska cesta, Igriška ulica itd. in h katerim se pridruži tudi še več važnejših komunikacij v Šiški in za Bežigradom ter na vseh ostalih delih mesta. Ako hočemo dvigniti dolžino utrjenih cestišč samo na polovico vse dolžine ljubljanskih komunikacij, jih moramo tlakovati še 64,3 km in ako bi tlakovali z materialom, kot v preteklem desetletju, bi to stalo okroglo 140 milijonov dinarjev.

To so ogromni zneski in je vesled tega treba nekoliko pregledati naokoli. Če ne dobimo kaj prilepnejšega vsaj v ceni, kar bi pa tudi še ustrezalo tehničnemu pogledu. Predvsem lahko ugotovimo, da je

tlak iz regularnih kock

predlag (po 481 Din, obenem s pripravo planuma). Saj lahko mesto 1 m² tlaka iz regularnih kock položimo skoraj dvojno ploskev tlacenege asfalta (po 275 Din). Funkcija regularnega tlaka bodo morali prevzeti polovičarji, za katere so investicije skoraj enkrat manjše. Res je, da lahko regularni tlak obrnemo pri pretakovanju in to faktično samo enkrat, dočim polovičarjev obračati ne moremo. Ali za vsa življenska doba polovičarjev smo izgubili obresti investiranega kapitala, ki smo ga več izdali za tlakovanje z regularnim tlakom. Boljše bi tedaj kazalo, nabaviti

polovičarje

in jih, ko bodo dotrajali, zopet nanovo nabaviti. Do teh zaključkov so prišli sedaj tudi že drugod in celo Dunaj, ki je predvsem forsiral regularni tlak, se v tem pogledu zopet približuje iznešenemu naziranju. Vsekakor pa bodo regularne kocke še vedno potrebne za specialne slučaje, posebno ob tirih in na raznih križiščih. Za ljubljanske prilike, kot kaže že velikost polžene ploskve, je pa prav primeren in uporaben

drobni tlak

ki je obenem na cenejši tlak za Ljubljano. Pozabiti namreč ne smemo, da za ta tlak v Ljubljani ni potrebna betonska podlaga, kot zahteva n. pr. zagrebški ali pa beograjski in dunajski teren, kajti naš sarski prod je tako trden, da ne potrebuje posebne betonske plasti. Vendar pa prihajamo tudi pri drobnem tlaku do prepričanja, da so za prometnejske ulice boljše nekoliko večje kocke, kot smo jih doslej uporabljali in ko se bo ta tlak v bodoče polagal, bo treba tudi gledati, da se zalijejo špranje in s tem obvaruje kocke pred prehito obrabo, obenem pa v higienskem pogledu omeji razvijanje prahu.

Izmed homogenih tlakov je vsekakor najbolj priporočljiv še vedno

tlaceni asfalt

kateremu očitajo le vozniki s konjsko vprego edino napako, da je nekoliko pregledkezanje. V Ljubljani se je tlaceni asfalt izvršno obnesel.

Betonske ceste

so cenejše od tlacenege asfalta in lo nekaj dražje od drobnega tlaka, videti pa je, da bi jim prijal predvsem avtomobilski promet, dočim so železna platišča na vozovih precej hud sovražnik tega materiala.

S tem pa niso še izčrpana vsa gradiva, ki bi lahko prišla v poštev pri utrjevanju in konzerviranju vozlišč. Še pred svetovno vojno se je v tem pogledu napravilo posebno v Angliji, pa tudi v Franciji, že dosti uspešnih poizkusov z uporabljanjem tera in bitumena in njih emulzij.

Ako uporabljamo eno ali drugo teh snovi, jo uporabljamo lahko na tri glavne načine.

Najradikalnejši način je naprava

asfaltnege ali terovege betona

to se pravi, da dobi zmes tera ali bitumna s kamenitim materialom svojstvo betona, da moremo tedaj doseči kar najbolj kompaktno maso s kar najvišjimi vmesnimi prostori. Zato je potreben material, ki ima visoko trdnost in ustreza splošnim zahtevnim pogojem. Semkaj spadajo razni načini, ki imajo v raznih krajih druga imena, ki pa se imenujejo v splošnem talami asfalt, »Topeca« itd.

Drug način uporabe tera ali asfalta je

makadamski način

Gramoz, ki mora tudi imeti zrna razne velikosti, se enostavno nanaša v teru ali asfaltu in nanese na cesto, kot se pač navadno makadamska cesta dela, spodaj debelejša, potem pa zmiraj nianjša zrna (terov makadam, asfaltni makadam).

Tretji način pa je način obdelave cestne površine s terom ali bitumnom; z ozirom na izkušnjo, da je voda največji sovražnik ceste, se s površinskim terarizmom ali bitumiranjem doseže, da voda ne prodre v notranost ceste. Ta notranost torej ne more ob zmrazitvi niti se rapenjati, niti se spodnji ustroj ceste ne more hitreje izrabiti, kot se sicer ob vlazi obrabi. Ta način konzerviranja je seveda najcenejši. Treba pa je takoj reči, da se ga ne more uporabiti za silno frekventirane ceste v mestu, pač pa prenaša na manj 500 ton prometa na dan, na Bavarskem n. pr. suponirajo celo 1200 ton, ako je pretežno avtomobilski promet in podobno tudi v Švici. V mestih pa je površinska obdelava s terom ali bitumnom naravnost ideala predvsem v stanovanjskih ulicah in tudi v predmestjih.

Vsa, tudi največja mesta na zapadu imajo ogromne ploskve tako obdelane makadamsko.

Vozila na motorni pogon	Vozila s konjsko vprego	Skupaj
1890	1234	3144
852	312	1164
910	1329	2239
670	928	1598
551	484	1035
600	315	915
223	288	511

Vidimo predvsem, da zahtevajo te komunikacije na mestnem ozemlju odgovornejši način utrditve vozlišč, kot je obdelavo cestne površine.

Vidimo pa tudi interesanten pojav, da je izvzemši Dolenjsko in Zaloško cesto na vseh ostalih že avtomobilski promet; z ozirom na težo v večini, posebno pa še na drugem delu Celovške ceste (proti Gorenjski).

S prometnim štetjem le treba nadaljevati in ga razširiti na vsa državo ter ga vršiti po enakih vidikih in normal.

Paralelno prometnim štetjem pa je treba največjo skrb položiti tudi dobremu kamnitemu materialu: čimbolj se bo ta material približeval trdnosti 2500 kg na cm², tembolj bo vztrajal posebno kot vrhna plast konzerviranega vozlišča.

V Ljubljani poleg številnih drugih ulic lahko s površinskim konzerviranjem utrdimo tudi nekaj komunikacij, ki bi na glasom tlakovanege programa iz leta 1922 dobila granitni drobni tlak; to le n. pr. Pogačarjev trg, Soljski dvorec, Lingarijeva ulica; pa tudi komunikacije, kot je n. pr. Erjavčeva cesta in nje slične ulice imajo le tolikšen promet, da bi z ahkoto površinske obdelave s terom ali bitumnom ustrežala vsem pogojem. Prepariran pride v Ljubljano postavljen na Din 1.8—2 za kg ni je carine prost. Nепрепарiranega tera ni

Vreme v dravski banovini

Ljubljana, 11. januarja. Včeraj je bil sv. Pavel, puščavnik. O njem pravi star vremeniki rek: »Če na sv. Pavla megla stoji, je do spmadi bolnih mnogo ljudi«. Torej Pavel ne obeta nič dobrega. Po poročilu beograjskega observatorija je bilo včeraj v vsej Jugoslaviji oblačno in megleno vreme z lahkim mrazom. V dravski banovini je danes pretežno deževno, v največjem delu Gorenjske okoli Kranjske gore je začelo snežiti, tam je tudi najnižja temperatura, dočim se je po drugih krajih živo srebro dvignilo nad ničlo.

Na Gorenjskem: Bohinjska Bistrica +3 C, dež; Kranjska gora —6 C, sneži; Jesenice 0 C, megla; Tržič +2 C, oblačno; Kamnik +1 C, dež.

Na Stajerskem: Celje +3 C, oblačno; Maribor +1 C, oblačno; Dravograd, 0 C, megla; Ljutomer +2 C, oblačno, V Prekmurju —1 C, megla.

Na Dolenjskem: Brežice 0 C, dež; St. Janz na Dolenjskem +4 C, dež; Novo mesto +1 C, dež; Kočevje +1 C, dež. Na Notranjskem: Rakek +3 C, dež.

Kolonizacija ob madžarski meji

Subotica, 11. januarja. Minister za kmetištvo je poudaril silno mestnega gospodarstva v Subotici, da se na hlebišču blizu madžarske meje proda revnim slojem 18 orakov zemlje za znatno znižano ceno. To bo naselilo 40 do 50 družin.

damske površine, posebno pa se je ta način obnesel na podeželskih cestah, kjer n pretežak promet. Včeraj smo že v naših časopisih čitali razne potopisne črvice, v katerih so pisali z začudenjem ugotavljali, da so se vozili n. pr. celo v severni Afriki tudi po 100 km dolgih cestah, ki so bile pre malo hovem prav tako asfaltirane, kot n. pr. Miklošičeva cesta. Vendar jih je varal videz kajti to so ceste, ki so po večini le na površini obdelane s terom ali pa bitumnom. Senčne partije cest niso priporočljive za to obdelavo, tudi ne partije, ki eže na hlevici.

Nemci n. pr. pravijo, da jih te te ta način rešil popolnega propada njihovih glavnih cest. In res je, da se na more primerjati izredno dobro sedanje stanje nemških cest z onim n. pr. iz leta 1925. Pa tudi mesta sama, n. pr. München, Leipzig, Dresden uporabljajo na izredno mnogih krajih svojega ozemlja baš ta način, ki pride z dvakratnim obdelavanjem na Mark 1.50—1.80, t. j. od 20 do 24 Din za m².

Ta način konzerviranja cestišč bi bil priporočljiv tudi za nas, kajti v splošnem je to povsem preizkušena metoda, ki nima več svojih otročjih boleznih, kot je to deloma bilo še pred vojno.

Teri in bitumeni odnosno njih emulzije so že normalizirani in pri kroju klimatičnim razmeram ter se je ta način konzerviranja pričel uporabljati pri naši severni sosed — Avstriji. Mislim, da bi posebno

naša letovišča

svoje prašne ceste, ki utegnejo tuja preganati, zelo lepo lahko s tem načinom utrdila, pa tudi naše glavne ceste bi lahko dobile tako prevleko in bi na ta način izginil prah — nadlega sosedom in pa luknje v cesti — nadlega in opasnost za voznika in pešca. Načini so že preizkušeni, samo treba jih je smiselno uporabiti.

Predvsem je važno, da se ugotovi

velikost prometa

Ako smo v gotovih razdobjih ta promet in pa teži njegovo ugotovili, vidimo tudi pred seboj jasno tendenco razvoja in na podlagi tega lahko ukrepamo o načinu utrjevanja. Potrebno je tedaj

prometno štetje

na vseh naših glavnih cestah in po vsej državi, ki ne bo kazalo samo število vozmarveč tudi cenilo obtežbo na dan. Taka štetja so pa potrebna tudi v mestih samih na raznih komunikacijah, ker nam dajejo silno poučno sliko o razvoju prometa.

Do kakšnih zanimivih rezultatov pride, nam pove n. pr. štetje na glavnih dovoznih žilah v Ljubljani, ki so razven Zaloške ceste, vse erarske. Največji promet izkazuje Gosposvetska cesta v mestnem pomerilu.

Vozila na motorni pogon	Vozila s konjsko vprego	Skupaj
1890	1234	3144
852	312	1164
910	1329	2239
670	928	1598
551	484	1035
600	315	915
223	288	511

mogoče priporočati pod nikakim pogojem, ker mora že pred uporabo izgubiti vsa lažja ola, imeti pa tudi ne sme toliko prostega ogljika, kot ga imajo katrani naših plinaren.

Uporaba kitona in silikatov (n. pr. strasil) v Nemčiji ni prodrla. Pri kitonskih cestah je treba površino prav tako konzervirati s terom ali bitumnom. Pri silikatskih cestah pa ostane še vedno stara nadloga — prah.

Ceste je pa treba varovati tudi pred

direktnimi škodljivci

občinska purava je že pred več leti prepovedala uporabo železnih platišč na tovornih avtomobilih, pred kratkim je bil napravljen tudi sklep, da se prevozevo polnogumlastih obroči na tovornih avtomobilih, ki so posebno na makadamskih cestah nadvse škodljivi. Naše tlakovane ceste pa najbolj kvarijo oni vozniki, ki se postavljajo s hitrim galopiranjem po njih; s tem namreč ne delajo le ogrožujoč ropot, marveč tudi zelo veliko škodo na tlaku. Brzina, preko 6 km na uro bi smela biti pri konjski vpregi dovoljena le za gumijaste obroče.

Ako noče postati Ljubljana žarišče tulskega prometa, mora tedaj poleg drugih nalog tudi za svoje komunikacije še veliko, veliko storiti.

Zonet nemir v Afganistanu

— Pešavar, 11

Dnevne vesti

— Odlikovanje francoskega poslanika. Kralj je odlikoval francoskega poslanika na našem dvoru g. E. Darda z redom Bele-ge Orla 1. stopnje.

— Izpremembe v naši vojski in morna-ri. Za komandanta 16. artiljerijskega polka v Ljubljani je imenovan dosedanjí pomočnik komandanta šole za rezervne oficirje artiljerijski polkovnik Radovan Jo-žanovič; absolvent pomorske vojne akade-mije urednik Branko Hribar je postal po-ročnik korvete.

— Delegacija beogradske policije v Brati-slavi. Na študijskem potovanju po Evropi je prišla v Ljubljano delegacija beogradske policije pod vodstvom šefa Acimovića. Delegacija si je ogledala policijsko ravnanje, o katerem se je iz-razila zelo pohvalno. Včeraj je odpotovala v Berlin.

— Senzacionalni uspeh zagrebškega zdravnika. Z Dunaja smo prejeli naslednje pismo s prošnjo za objavo: V včerajšnji številki »Slovenskega Naroda« je priobčen članek »Senzacionalni uspeh zagrebškega zdravnika dr. Golda«, ki je odkril sredstvo proti raku in zdravi na dunajski kliniki. Jaz, podpisani dr. Gold, izjavljam: Izumitelj tega eminenno uspešnega sredstva proti raku je g. Alojz Poljšak, strokovni učitelj na mestni šoli v Celju, ki sam s svojimi zdrav-niki svoje sredstvo na dunajski kliniki in v drugih javnih bolnicah s prav velikim uspehom preizkuša. — Dunaj, dne 10. ja-nuarja. — Dr. Gold.

— Občni zbor Zveze obrtnih zadrug v Ljubljani se bo vršil v nedeljo dne 26. ja-nuarja t. l. Generalna direkcija državnih železnic v Beogradu je s odlokom z dne 2. januarja 1930 G. D. br. 100699-29 odob-ri-la polovično vožnjo na vseh železniških de- legatoma, ki se bodo udeležili običnega zbora.

— Reklama za X. jubilejni ljubljanski velesojem. Ministrstvo je s odlokom uprav-nemu odboru ljubljanskega velesoja dovo-lilo: 1. da sme izobesiti v vseh poštnih pro- storih, ki so pristopni strankam, reklamne lepake za »X. jubilejni ljubljanski velesojem«, ki bo v Ljubljani med 29. majem in 9. junijem 1930 in za jesenski velesojem »Vsedržavna lovstva razstava«, ki bo med 31. avgustom in 15. septembrom 1930. 2. da se smejo nalepljati na vse pisemske poštné pošiljke vinjete kot reklama za zgoraj rečeni prireditvi.

— Letošnji literarni jubileji. V včerajš-njem poročilu popravili: 55 let izpolnitve kul- turni delavci dr. Gojmir Krek, dr. Rado Kušej in dr. Milan Škerlj.

— Abecedno kazalo za 'onov. Kot po- sebna priloga je izšlo abecedno kazalo za- konov, kraljevskih odredb, naredb, pravil- nikov, razpisov, važnejših razlogov in ob- jav, priobčenih v »Uradnem listu Ljubljan- ske in mariborske oblasti«, odnosno po 7. oktobru 1929 v »Uradnem listu dravske ba- novine« od 3. julija do včetega 10. novem- bra 1929.

— Rajhenburg. Ponovno opozarjamo na sklopišča predavanja in Sokolskem domu, ki bodo jutri v nedeljo. Ob 4. uri je mladins- ko predavanje, ob pol 8. uri zvečer se pre- dava o grozotah svetovne vojne. Predava g. Kravos iz Ljubljane.

— 25letnica pevskega društva Ljubljanski Zvon. Prispevke za slavnostno številko »Zborov« sprejema uredništvo le še do 16. t. m.

— Vreme. Vremenska napoved nam obeta južno vreme z manjšimi padavinami. Včeraj je bilo po vseh krajih naše države oblačno, v Ljubljani in Splitu je deževalo. Najvišja temperatura je znašala v Splitu 12, v Skoplju 3, v Ljubljani 1,8, v Mariboru in Beogradu 1, v Zagrebu 0. Davi je kazal barometer v Ljubljani 763 mm, temperatu- ra je znašala 0,6.

— Usodepoln prepir. Janez Glavač iz Spodnje Jelenje pri Litiji, star 63 let, se je včeraj doma sprl z zetom, ki ga je med pre- pirom tako močno pahnul, da je starček pa- del in si zlomil ključnico. Prepeljali so ga v ljubljansko bolnico.

— Tragična smrt dveh otročevčev v Za- grebu. Včeraj sta se v Zagrebu pripetili dve smrtni nesreči, katerih žrtev sta postala dva otročička. Na nenaden način se je zadu- šilo dete zakoncev Petanjek, stanujočih na Trešnjem. Otrok je spal v otroškem vo- ziku, ponoči pa se je vozičku dno nena- doma udrla, dete je padlo pod voz in se

zadušilo. Roditelji so trdno spali in niso čuli otrokovega stokanja. Ko se je mati zjutraj zbudila, je bilo nesrečno dete že mrtvo. Komisija je ugotovila, da gre za nesrečno naključje in zato je opustila pre- iskavo proti roditeljem. Strašna nesreča se je pripetila popoldne na Jurišičevi cesti. Petletna Milica se je iztrgala služkinji iz rok in stekla čez cesto. Istočasno je pri- vozil tramvaj in otrok je prišel pod voz. Vozniku se je sicer v zadnjem hipu po- srečilo voz ustaviti, toda bilo je že pre- pozno. Tramvaj je otroku odtrgal eno no- go, drugo pa zmečkal. Deklico s prepeljali v bolnico, kjer je pa takoj po prevozu umrla.

— Trdovraten samomorilec. V Dubrovni- ku se je včeraj na stražen način končal življenje pek Borozdan. Skočil je iz tretje- ga nadstropja neke hiše in obležal mrtve. Naj- prej se je hotel zastrupiti z raztopino sode, pa so mu rešili življenje. Nato je hotel sko- čiti skozi okno bočnice, pa so ga zadržali. Tretjič mu samomora niso mogli preprečiti. Vzrok je bila neozdravljiva bolezen.

MONUMENTALNI VELEFILM

ZENA V PLAMENU

(Weib in Flammen)

V naslovi vlogi nenadkriljiva ruska umet- nica

Olga Čehova

Še nikdar ni dosegla filmska umetnost v prikazovanju človeškega trpljenja in ženske ljubavne strasti (Leidenschaft) tolikšnega uspeha in tolikšne popolnosti kot baš v fil- mu »ZENA V PLAMENU«. Olga Čehova, izrazita, temperamentna in strastna ruska umetnica, je svoji vlogi dala toliko življenj- sko silo in pogon, da je njena ljubavna strast v vseobčič človeški grozi in trpljenju na mah pridobila vse občinstvo. — Ne za- mudite si ogledati to filmsko vedeled!

Predstave ob 4., četrt na 7., pol 8. in 9. Jutri ob: pol 11., 3., pol 5., 6., pol 8. in 9.

Film je ilustriran s pojačanim orkestrom!

KINO »LJUBLJANSKI DVOR«

— Dva samomora. V Srbobranu se je ustre- lil v glavo čevlar Lazar Pavličev. Bil je takoj mrtve. Vzrok samomora ni znan. Na pravoslavni božič se je v Bečkerek ustre- lil 17letni Pavel Bukovski. Ni pa znano, ali je izvršil samomor ali če gre za nesrečo.

— Zagonečen umor pri Derventi. V bil- žini Dervente je bil te dni izvršen zagone- ten zločin. Na državnih cestih, ki vodi v Ba- njaluko, so našli v jarku mrtvega neznanca, ki je imel več globokih ran na glavi, oči- vidno zadanih z nožem. Njegove identitete še niso ugotovili. Pri njem so našli samo listine, iz katerih je razvidno, da gre za tr- gočarja z živino. Vse kaže, da je bil nezna- nec umorjen. Roparji so ga počakali v za- sedi, ga ubili in oropali.

— Samomor narednika v Mostarju. V četrtke ponoči si je v Mostarju končal živ- ljenje narednik Jovan Vuković. Zjutraj ga je našel vojak Lazar Ninković v taboru s prezezanim vratom. Vuković si je z baje- netom prerezal grlo. Ko ga je Ninković na- šel, je še hropeč, toda vsaka pomoč je bila zaman. Še pred prihodom zdravnika je na- rednik umrl. Vzrok samomora ni znan, go- vori se pa, da ga je žena osumila komu- nizma. Vuković je namreč napisal pismo, v katerem zatrjuje, da ni bil nikdar komunist in obenem prosil, da ga pokopljejo na pravoslavnem pokopališču.

— Dve žrtvi nepravilnega streljanja. V Žubekovcu pri Novi Gradiški je te dni se- ljak Marko Bakić v proslavo pravoslavne- ga božiča streljal s puško. Blizu njega je stal njegov 11letni nečak Pero Niković, ki je radovedno opazoval strica. Bakić je tako nerodno ravnal s puško, da se je nena- doma sprožil. Kroglja je zadela dečka v gla- vo. Težko poškodovanega so prepeljali v bolnico v Novo Gradiško, kjer je umrl, ne da bi se zavedel. — V Vujakovcih pri Ba- njaluki je posestnikov sin Branko Vulin s tovaršem Milanom Vranešom pregledoval nov revolver. Nema doma se je samokres sprožil in kroglja je zadela Vulina v prsa tik pod srce. Težko ranjenega so prepeljali v bolnico. Njegovo stanje je resno.

Mihail Kozirev.

Kdor zna pa zna

Vasja je nujno rabil denar. Zavo- lio usode in socialnih razmer, pa tudi zaradi neprestanega čiščenja sovjet- skega upravnega aparata Vasja nikjer ni služil. Zato mu je bilo vseeno, ka- teri urad vzame na piko. Zakaj je iz- bral Vasja za svojo operacijo baš go- spodarski oddelek komunalne uprave, ni znano. Toda to je postranska stvar. Očitno ga je vodila pot mi- mo tega oddelka, ko je krenil na lov za denarjem.

Vasja je zvedel kot neodvisen in skromen inteligent v informacijski pi- sarni, da uraduje predstojnik oddelka v sobi št. 72, da ni posebno navdušen za birokratizem, da sprejema nenapo- vedane stranke ob ponedeljkih, sredah in petkih od ene do treh in da se piše Jevgenov.

Vasja se je spomnil, da je danes kot nalašč petek. Pogledal je na ste- rsko uro in se prepračil, da je tudi čas primeren, kajti od dveh je manjkalo še četrt ure. V vsem tem je videl do- bro znamenje in zato je krenil narav- nost v sobo št. 72. Samozavestno je prestopil prag.

Tovariš Jevgenov je pregledoval nekatere listine in delal na robu opazke.

Vasja je stopil k njegovi mizi in uljudno zakašljaj.

— Zelite, tovariš? — je vprašal Jevgenov, ne da bi odvrnil pogled od listin.

— S prošnjo prihajam, tovariš Jev- genov. Leta 1928 namreč nisem imel zakonitega dopusta, pa bi rad dobil denarno nagrado kot kompenzacijo za neizrabljeni dopust. Denar potrebujem.

Jevgenov ga je začuden pogledal in zmajal z glavjo.

— Dovolite, kaj ste bili l. 1928 za- posleni pri nas? Ne spominjam se.

— Nisem bil zaposlen. Toda to nič ne de.

— Kako morete torej zahtevati kompenzacijo za neizrabljeni dopust, če pri nas sploh služili niste?

Vasja se je prijazno nasmehnil.

— To je nesporazum, tovariš Jev- genov. Če bi zahteval od vas plačo za leto 1928, bi bilo vaše vprašanje umes- no in moja zahteva neutemeljena. To- da kot vesten državljani zahtevam sa- mo nagrado za dopust, katerega ni- sem izrabil, kar lahko potrdi tudi vaš personalni referent na podlagi izkaza o dopustih.

Jevgenov je debelo pogledal Vasjo in odkimal z glavjo:

— Ne razumem vas dobro, tovariš.

Če niste služili pri nas, tudi niste ime- li pravice do dopusta. A če niste imeli

Iz Ljubljane

— Zanimiva statistika ljubljanske bol- nice. Kakor smo že včeraj poročali, je Ljub- ljanska bolnica lani sprejela 17.836 bolni- kov, dočim je 2990 bolnikom sprejem odklo- nila. Zanimivo je, koliko bolnikov je bilo sprejetih v posamezne oddelke. Največ so jih prepeljali ali jih je prišlo na oddelke št. 1, to je kirurški. Tam so jih sprejeli 6929. Večinoma so bili ponesrečenci in taki, ki so se morali podvreči operacijam. Na drugem mestu je interni oddelek. Na št. 2 se je prišlo zdravih 3830 bolnikov, ki so bo- lehali na raznih žilodolnih in pljučnih ter notranjih boleznih. Na št. 3 — potolčki od- delek (za usne bolezni) so sprejeli 1168 bolnikov, na dermatološkem (4) pa 1460. Zelo so razširjene očesne bolezni. Na oku- lističnem oddelku, ki je 5. po številu, so za- zdržali lani 2374 bolnikov. Najmanj bolnikov je bilo sprejetih na infekcijskem oddelku. Na številki 6 je bilo lani 385 bolnikov. 7. od- delek je nevrološki in opazovalni. Ta je sprejel 725 bolnikov, in sicer živčnih 425, psi- hijatričnih pa 300. K bolnici spada tudi otro- ška bolnica, kjer so lani zdravili 965 otrok. V bolnici je lani umrlo 965 oseb, rojenih je bilo pa 1275 otrok, od teh 652 dečkov in 623 deklic.

— Umrli so v Ljubljani od 1. do 11. januarja: Jožef Laznik, župnik v p. 77 let, Zaloška c. 11. Jernej Šešik, invalid, 37 let, Židovska steza 6. Marija Muršič, zasebni- ca, 78 let, Černetova ul. 3; Uršula Strgar, žena posestnika, 73 let, Ilovica 10; Marija Jurjevc, bivša kuharica, 77 let, Pred ško- fijo 14; Filomela Seneković, vdova up. gim. ravnateljica, 83 let, Janežičeva ul. 12; Gizela Finžgar, vdova up. profesorja, 64 let, Du- najska c. 35; Franc Gorčar, trgovec in po- sestnik, 41 let, Sv. Petra 29; Vincenc Zima, pekar, pomočnik, 48 let, Tržaška c. 4; Av- guština Vanelli, hči mornarja, 4 mesece, Gajeva ul. 17; Milena Rozman, hči strugar- ja, 3 mesece, Verovškova ul. 30; Mihael Fajdiga, mestni ubogi, 65 let, Japljeva ul. 2; Miro Kunc, filozof, 20 let, Jurčičev trg 2; Ivana Passath, zasebnica, 61 let, Kri- ževniška ul. 5; Franc Bergant, trgovec in posestnik, 58 let, Sv. Jakoba trg 6. — V bolnici: Marijana Mavrovič, žena davčnega upravitelja, 51 let, Kočevje; Stanko Zupan, ključavničarski vajenec, 16 let, Mengeš; France Jakopič, sin posestnika, 20 let, Pe- če; Rozalija Koren, hči posestnika, 14 let, Vel. Pirešica; Angela Nesman, žena stati- sta, 26 let, Moste; Marija Železnik, hišari- ca, 45 let, Črnuče.

JAVNA ZAHVALA.

Ob priliki jubileja mi je došlo toliko pri- srčnih čestitk, da mi ni mogoče se zahva- liti vsakemu posebej.

Izrekan tedaj tem potom vsem svojim prijateljem, znancem in tovarišem, posebno pevskega društva Slavec za prekrasno podoknico, svojo najtoplejšo zahvalo.

GAŠPAR BOLTE, sodavičar in posestnik.

— Iz Zanimivosti z ljubljanskega trga. Kljub slabemu vremenu je bil današnji ži- vilski in sadni trg dobro založen. Na trgu je bilo mnogo lepih jabolk, katera so pro- dajali po 3 do 6 Din kg. Mnogo je na trgu domačega radiča, ki ga pripeljejo v mesto okoličanske kmetice. Merica je bila po 1,50 Din, kg pa po 10 Din. Mnogo je bilo tudi zeljnatih glav po 1 Din komad. Krompir je v ceni stalen in sicer 1 Din kg. Veliko je bilo na trgu jajc. Kmetice so jih ponujale po 3,50 Din par, dočim je perutninar g. Golob z Lesnega Brda pri Horjulu danes prvi pripeljal na trg okoli 2000 jajc ter jih je prodajal po 3,25 Din par. Vsako jajce je bilo žigosano ter jih je prodajal po 3,25 Din par. Vsako jajce je bilo žigosano ter je bilo točno naveden datum, kdaj je bilo jajce zneseno. G. Golob je na Lesnem Brdu napravil velik kokošnjak, v katerem redi do 1200 raznovrstnih kokoši. Ljubljansko gospodinjstvo so sicer marljivo segale po teh jajcih.

— Podaljšanje plinovega omrežja. Te dni polagajo plinove cevi v Aškerčevi uli- ci v poslopje, v katerem se nahaja rudar- ski inštitut.

— »Modri angel«. Kakor znano, se je Emil Jannings povrnil iz Amerike v domo- vino ter je sedaj trdno angažiran pri Ufi. Njegov prvi letošnji in po dolgem presledku zopet prvi evropski vefilm bo »Modri

pravice do dopusta, ne razumem, da bi imeli pravico zahtevati denarno kompenzacijo tega dopusta.

— Prav pravite, tovariš Jevgenov. Če bi bil imel pravico do dopusta, bi ga bil gotovo izrabil, kajti po dotič- nem dekretu naše vlade in po vseh na- volilih komunističnih celic moramo zatirati močno razširjeno razvado med sovjetskimi uradniki, ki zahtevajo de- narne nagrade za neizrabljeni dopust.

Ker pa pri vas nisem služil, nisem torej mogel dobiti dopusta, niti izra- biti ga. Zato imam pravico do denar- ne kompenzacije.

Igevnovu se je začelo vrteti v glavi.

— Tega pa sploh ne razumem, — je dejal in skomignil z rameni. — Po- trudite se k personalnemu referentu.

Vasja se je poklonil in odšel. Per- sonalnega referata ni bilo težko najti. Prav lahko je tudi zvedel, da je pre- stojnik personalnega referata Klaudius Petrovič. Tu je bil Vasja že neprimer- no pogumnejši in bojevitější.

— Klaudius Petrovič, tovariš Jevge- nov me pošilja k vam, da mi napišete potrdilo, da l. 1928 nisem izrabil do- pusta, ki gre po zakonu vsem usluž- benecem gospodarskega oddelka komu- nalne uprave. Pišem se Plujev... Va- silij Plujev.

Klaudius Petrovič je nataknil očala

angel. Film bo seveda tonfilm in se že prav pridno snima. V Ufinih atelejih so sezidali luško krčmo »Modri angel«, v katero za- haja zahtojeni profesor, ki ga igra E. Jannings. Mlado umetnico Lolo, ki očara svoje gledalce s svojimi zapeljivimi pesi, predstavlja Marlene Dietrich. Film bo ve- lika senzacija in Jannings je ob novotnem intervjuu nekemu novinarju izrazil svoje veselje nad tem, da mu je končno dana možnost postaviti svoje umetniške sihe v službo domovine in da mu bo mogoče kon- čno ne samo igрати, temveč tudi govoriti. »Kajti le na ta način je mogoče dati svoj kreačiji polno življensko siho« — pravi Jannings.

— Mestno drsališče v Tivoliju se je moralo zapreti, ker je nastopilo južno vre- me. Zopetna otvoritev bo naznanjena v dnevniki.

Danes

Merkurjev ples

v veliki dvorani hotela »Union«.

— Svetovna vojna 1914—1918. Gran- diozna panorama dogodkov iz vseh bo- jišč za časa svetovne vojne: ta film pre- daja ZKD danes in jutri v prostorih Eli- tne kina Matic. Današnja predstava se vrši ob 14.30 — jutrišnja ob 11. dopolne. Nihče ne sme zamuditi ta spored. Oni, ki so se udeležili vojne, jim bo film spomin na težko, že prestano dobo, oni, ki ne poznajo še osebno vojni grozi, bodo v filmu do- bili pojm in sliko o težkih mukah, s kate- rim je bila izvojevana naša svoboda.

— Podpore kraljevnega odbora Rde- čega križa v Ljubljani. Ljubljanske reveže obveščamo, da smo razdelili vse podpore in da je zaenkrat vsaka prošnja za podporo brezuspešna.

— Sestanek kolesarjev. V nedeljo 26. t. m. se vrši ob pol 16 uri družabni sestanek vsega članstva kolesarskega in mo- tociklističnega društva »Sava« v Ljublja- ni v hotelu »Bellvue«. Vabljeni so tudi pri- jatelji kolesarskega sporta.

— Sokolsko društvo Moste p. Lj. pri- redi v nedeljo dne 12. t. m. ob 15 uri v društvenem domu občinsko plesno vajo s čajanko. Dobro došli vsi prijatelji našega Sokola in iskrene zabave. Zdravo. Odbor.

— Plesni venček družabnega odseka Z. P. N. J. se vrši jutri v nedeljo 12. t. m. v veliki dvorani hotela »Union«. Začetek ob pol 20 uri. Na tem zaključnem večeru se vrši tudi tekmovalno najbojših parov ples- ne šole. Vabimo tem potom vse ceni. ob- skovalce ter njih prijatelje. Igra Danzing- Merkur, sedaj najboljša plesna godba. Po- sebnih vabil se ne razpošilja. Odbor.

— Lutkovno gledališče na Taboru vpi- zori v nedeljo 12. t. m. ob pol 16 uri novo zelo učinkovito pravljico »Rožencvet in Lilijana«. — Gasperček se je vrnil iz afri- ske pušave ter privedel s seboj renčnega leoparda, silovitega zmaja, kosmatinca in osla ter očarljive metulje. Vse te živali nastopijo v omenjeni pravljici. Tudi eksotičnih cvetic ne bo manjkalo. — Pridite, malčki, vam ne bo žal. — Vodstvo je nam- reč napravilo korak naprej in bo dajalo slične dragocene predstave le v slučaju, če se bo občinstvo odzvalo z radodarnim pri- spevanjem za kritje ogromnih režijskih stroškov.

— Znižanje dopolnilnega davka zem- ljarne. Davčni zavezanci, ki imajo pravico za znižanje, se opozarjajo, da vlože prijave do 31. prosinca 1930 pri mestnem magi- stratu Mestni trg 27-III, soba 48 ali pa pri davčni upravi. Tiskovine se dobijo isto- tam. Več je razvidno iz razglasa, ki je nabit na mestni deski.

— Opozarjamo na inventurno prodajo pri NOVAKU Kongresni trg 15. Za 20% in več znižane cene.

— Triglavanom in ostalim akademikom, ki se udeležijo danes »Triglavskega več- era« v Kranju, sporočamo, da je skupen odhod ob 18.50 Radi četrtinske vožnje se naj vsak javi vsaj četrt ure pred odhodom tov. Fr. Lahu.

— Pevsko društvo Ljubljanski Zvon. V nedeljo ob 10. odbovora seja, v ponedeljek zvečer vaja mešanega zbora.

— »Soča«. — Janez Svetokriški — je naslov današnjemu predavanju, ki se bo vršilo pri »Levu«. Predaval bo g. prof. Rupel. Pričetek ob pol 21. Vstop prost.

— Sokol IL obvešča svoje članstvo, da je preminil njega ustanovitelj in dolgo- letni odbornik br. Fran Brgant. Pokojnega

brata spremimo na njegovi zadnji poti v nedeljo 12. t. m. v kroših in z društvenim praporom. Bratje in sestre, ki nimajo kroja se udeležijo pogreba v civilni obleki z zna- kom. Zbirališče je ob 3. pop. na šentja- kobskem mostu. Odbor.

Film

Latinska četrt

(Premijera v Elitnem kinu Matici).

Povest o nežno-romantični ljubezni med kakim idealnim umetnikom in mlado lepoticco Pariza je bila obdelana že dakaj-krat in sicer tako dramatično kakor tudi v raznih operah in končno tudi v filmu. Snov je izredno mična ter je imela pri publiki vselej uspeh. Poglejmo le Verdi-jevo opero »Traviato« ali Puccinijevo »Bo- hème«! Še danes sta obe operi v modi, na vseh svetovnih odrih uživata pri poslušal- čih izredno popularnost. Tudi sloviti M. Dekobra se ni mogel ustavljati mikavnemu sijaju snovi, seveda jo je temeljito prede- lal, nekoliko moderniziral in postavil de- janje v današnje dobo. — Quartier Latin! Pariška latinska četrt, središče bohemske- ga šarma in ljubavnega čara! Tu je bivali- šče študentov, ki prisostvujejo dopolne na Sorbonni učenim razpravam vseučiliš- nih profesorjev, popoldne pa prodajajo vozne listke v poslovnih lokalih »Compa- nie des Waggon-Lits«, mladi medicinci, ki zvečer igrajo po raznih kavarnah, restav- racijah in nočnih lokalih, da si prislužijo takse za kolegij in denar za življenske po- trebine. Tu je središče bohemske ži- vljenja, polnega sladkosti, ljubezni in tudi trpljenja.

Jumakinja tega filma, mlada Musette, studentka medicine, igra ob popoldnevih v kinu. Njen bogati oboževalec ji seveda to dopušča iz strahu, ker je nekoč izjavila, da bogataša ne bo nikdar poročila; v sled tega mora tudi molčati o svojih premoženj- skih razmerah in živeti navidezno zelo skromno življenje ubogega umetnika sli- karja. Carmen Boni in Ivan Petrovič sta v teh vlogah izvrstna, njih igra je tako ži- va in naravna, da ju gledamo s pravim užitkom. Tudi sicer je film bogat na raz- korni inscenaciji in na divno-lepih v srce segajočih prizorih.

Rokavice

Rokavice so važen del damske garderobe, posebno pozimi. Ujenjene rokavice se lahko nosijo k vsaki promenadni obleki. Rokavice iz bele kože se nosijo tudi k pla- šem in kostumom, nekatere dame jih pa nosijo celo k oblekam brez plašča. To si pa lahko dovolijo samo dame, ki imajo majhne roke. V svetlih rokavicah se zde namreč roke večje, posebno pri ozkih ro- kavih. Zelo hvaležne so take rokavice h kožuhi. Vsaka dama, ki ima kožuho, dobro ve, da se rokavice kmalu umazejo. Zato so nujno potrebne rokavice, ki se dajo oprati. K temnemu plašču, h kateremu bi svetle rokavice ne bile dovolj elegantne, se no- sijo barvaste rokavice. Svetle rokavice je treba pogosto prati in zato koža močno trpi. Ne smemo torej gledati pri svetlih ro- kavica na ceno. Napačno je misliti, da kaj prihranimo, če kupimo blago po ceni. Po- sebno pri rokavicah ne smemo gledati na ceno, ker jih rabimo vsak dan in ker se kmalu obrabijo, če niso prvostanske. Dobre rokavice vedno odtehtajo dva para slabih.

Ker se rokavice po prvem pranju moč- no skrčijo, je treba pri nakupu paziti, da vzamemo vedno nekoliko večje rokavice. Niti dame, ki rade nosijo zelo tesne roka- vice, bi ne smele pozabiti na to. Če kupi- mo tesne rokavice, se nam že po prvem pranju raztrgajo ali pa tako skrčijo, da so zelo grde. Če dama ne nosi rada nekoliko večjih rokavic, je najbolje, če jih takoj po nakupu opere. Paziti je treba tudi na kožo, ki ni nikoli enakomerno debela. Kva- liteta kože je odvisna baš od tega, če so razlike v debelosti večje ali manjše. Koža je navadno tanjša na koncu prstov. Dokler niso rokavice oprane, se to takoj opazi.

Zelo enostavno.

Preiskovalni sodnik: »Gospod pro- fesor, posebnih znakov, po katerih bi spoznali zločinca, nam najbrž ne me- rete navesti.

Priča (slaven kirurg): »Pač, pač. Temu gospodu sem šival srce in po tem znaku ga ne bo težko spoznati.«

trdila ukrenete vse potrebno, — je de- jal Vasja samozavestno.

Jevgenov ga je poslal v pravni od- delek. Pravni oddelek mu je brez obotavljanja napisal na potrdilo reso- lucijo, v kateri je bilo rečeno, da ima pravico do denarne kompenzacije v znesku šestdesetdeset plače vsak usluž- benec, ki iz tehničnih razlogov ni mogel izrabiti zakonitega dopusta.

Na podlagi te resolucije se je obrnil Vasja že po lastni inicijativi na mest- ni odbor in na svojo komunistično ce- lico. Tu in tam so mu dali potrdilo, da ni pomislekov, da mu izplačajo kot rednemu članu »Zveze komun. omila- dine« denarno nagrado za neizrab- ljeni dopust. Manjkalo je še nekaj mi- nut do treh, ko so mu izplačali pri bla- gajni gospodarskega oddelka komu- nalne uprave 180 rubljev.

Doma se je pa Vasja prijel za gla- vo.

— Ah, tepec neumn! Zakaj nisem zahteval kompenzacije še za l. 1927? Saj tudi predlaskim nisem imel do- pusta. No, kaj hočemo! Zdaj je že pre- pozno, pa nič ne de. Takoj jutri poi- dem v finančni komisarijat po zakoni- to kompenzacijo za dopust. Tam pa ne pozabim na predlasko leto. »Hej, tovariš, dajte mi den

Moda in ženski kotiček

JE GOSPODINJSTVO IN ZAKON PROBLEM MODERNE ŽENE?

Nekaj misli k perečemu vprašanju poseganja žensk v področja, katera si laste samo moški

Božena Travničkova priobčuje v ženskem Otvoru pod tem naslovom zanimiv članek, ki globoko posega tudi v vprašanje celobitnosti, o katerem smo slišali nedavno toliko različnih naziranj. Ker bo ta članek nedvomno zanimal tudi naše čitateljce, ga priobčujemo v celoti.

Žena v starih časih

Še nedavno je veljalo zakonsko življenje in gospodinjstvo za edini in najboljši poklic žene in njeno življenjsko preskrbo. Moški je bil glava rodbine, njen ustanovitelj, rednik, nosilec vseh pravic in odgovornosti. Predvojna evropska rodbina je bila zadnja stopnja razvoja rodbinskega življenja, slonečega na monogamiji. Rodbina je veljala za državo v malem, deca in potomstvo sploh je bilo božji blagoslov, otroci so bili nosilci narodove bodočnosti, zaželeni prirastek delovnih moči. Vse življenje so obvladovali moške. O ženi je veljal vedno Pavlov izrek: Mulier taceat in ecclesia. Žena je ustvarila v okviru rodbine tip matere in gospodinjke, po kateri se naši dobi toži.

Vrline teh predvojnih žen so kamen, s katerim se kamena sedanja poročena, samostojna žena, kateri se odrekajo vse sposobnosti za gospodinjstvo in materinstvo. Pri tem se pa pozabljajo ali namenoma prezre izprememba gospodarskih in drugih razmer, ki vplivajo tudi na ustanovitve rodbine. Baš izprememba razmer, ki postavi moderno ženo pred rodbinski prag, jo sili k samostojni eksistenci. Gospodarska baza moderne rodbine sloni pri večini naših ljudi na moškem in ženinem zaslužku. Prejšnje čase se je oprlalo ustanavljanje rodbin na imetje (posestov, dota), oni ki so lahko računali s stalnimi dohodki, so bili v večini in delovno ljudstvo je bilo odvisno od lastnikov zemljišč in obrti. Zakoni so se sklepali z ozirom na imetje, na potomstvo kot nadaljevanje rodu, ljubizen ni bila vedno glavni motiv zakona. Žena se je cenila v rodbini po višini dote, po gospodinski spretnosti, marljivosti in delavnosti in kot bodoča mati. Na kmetih je ohranila gospodinja do današnjih časov svoj prvotni pomen, v kolikor izvirajo rodbinski dohodki iz kmetijskih pridelkov. Drugače je pri njih, ki nimajo toliko zemlje, da bi se lahko preživljali. Siromašni kmetje brez zemlje ali z malimi posestvi tvorijo zdaj pretežno večino našega ljudstva in vsi ti se morajo preživljati z delom.

Pomen dela

Tako smo polagoma prešli od imetja kot vira preživljanja k delu, ki tudi preživlja človeka. Imetje je bilo vzrok vojn in sporov. Ob nakopičenem premoženju je rasla beda. Premoženi je vzbujal zavist, lakomnost in zapravljalost. Iz bede raste mržnja in maščevalnost. Krščanstvo je ustvarilo usmiljenje, milosčina je bila pest, s katero so ljudje trkali na nebeska vrata. Toda najboljši lek bede je delo. Tudi prejšnje čase je bilo treba delati, še mnogo bolj, nego zdaj, toda to delo je bilo navezano in odvisno od lastnine in obsegalo je vedno izvestni krog ljudi. S seboj je prinašalo odvisnost in suženjsvo neposredno. Znak naše dobe je ali bi vsaj moralo biti spoštovanje dela, če prejšnjemu množici onih, katerim je delo edini rednik. Kakor je pa ustvarjalo nepravilno nakopičeno imetje bedo neposredno, tako je brezposelnost posledica pomanjkljive organizacije dela. Razne gospodarske vede hočejo odpraviti bedo s pravico razdelitvijo vseh posestev, z odpravo privatne lastnine, s pravico do dela itd. Pri tem enostranskem materialističnem naziranju se pa pozablja na psihologijo človeka, ki se ne zadovolji samo s tem, da potolaži svojo fizično lakoto.

Posledice vojne

Rodbino skoro vedno zadenejo vsi prevratni, vihrni in reforme. Razvoj rodbine na krščanskem temelju se ni bil končan, ko je človeštvo nehalo verovati v nadnaravne reči in prejšnja moralka se je zdela prazna fraza. Vojna je dovršila to delo dvomov in razpada starih oblik. Ljudje iščejo nove oblike življenja tudi za rodbino. Stari moralni je odzvonilo, a nova se mora šele izoblikovati. Stare generacije, vzgojene v krščanskem duhu, ne morejo razumeti brezvercev in socialistov in nasprotno. Dočim se doktrine med seboj krešejo, dokazuje življenje edino in vedno resnico za spolno razmerje med moškim in žensko: Sramežljiva in zvesta ljubizen do groba. Vse drugo je nečista navlaka, spojena z morečo osvetlo.

Duševna razdvojenost

Za zakonsko življenje (katerega pravno obliko mnogi odklanjajo kot težke verige) je najprikladnejša monogamija z avtoriteto otrok. Toda oni, ki uničujejo sedanjo obliko zakonskega življenja in rodbine, zavzemajo čudno stališče do otrok. Sklicujejo se na gospodarske razmere. Tako se rodbina polagoma krči na golo sožitje, če

treba tudi brez zakonske zveze. Kaj pomeni vse to iz vidika morale in novega naraščaja, nam pokaže bodočnost. Zaenkrat pa stojimo pred dejstvom, da je zdaj težko ohraniti eksistenco vsem onim, ki nimajo zagotovljenih trajnih dohodkov od imetja ali dela svojih rok. Še težje je pa skleniti zakonsko zvezo in ustanoviti rodbino brez zasigurane eksistence. Človeštvo, hrepeneče po svobodi, še ni znalo zatreti v sebi nizkotnih strasti in povprečnih nagonov in tako poveča bedo našega siromašnega človeka pogosto še beda duše.

Fizične potrebe niso glavno

Toliko se govori in piše o spoštovanju človeka, toda nikjer se ne greši proti človeškemu dostojanstvu toliko, kakor v spolnem razmerju. In ker trpi pri tem največ ženska, bi si morala moderna ženska največ prizadevati, da se razmere v tem pogledu izboljšajo. Usodna zmotna naše moralke je v tem, da je njeno središče in cilj v prvi vrsti zadostiti fizičnim potrebam človeka. In nobena stvar ne ponižuje moderne ženske tako, kakor odobravanje tega gesla. Prav pravi K. Scheinplug, da so žene, ki posnemajo moške v razuzdanosti, vzrok razvratu v zakonu. Seveda ne smemo generalizirati, kajti kljub strahotnemu odstotku je vendar samo odomek številna ženska, ki pozablja na to, kar je njihova naravna dolžnost, ki brskajo po svoji podzvesti in uveljavljajo svojo razuzdanost v imenu napačno tolmačene svobode.

Zavist konkurence

Kdor pazljivo zasleduje vse zmede naše dobe, se lahko prepriča, da človeštvo še davnino ni dospelo pravilnemu razumevanju raznih sodobnih znanstvenih in filozofskih gesel in da vodi baš različno tolmačenje poedinih resnic v zmede in kaos. Ženo, živečo prej samo v rodbini, je zdaj zajel tok. Svoje življenje ne gradi več samo na moštvi, materinstvu in gospodinjstvu, ker je treba prej zasigurati samo golo življenje, in mi smo prišli šele tako daleč, da prisojamo ženi pravico do samostojne eksistence, k čemur so nas prišlele le gospodarske razmere. To pa nikakor ni širokogrudna gesta razumne suverenitete. Šele priznanje javne enakopravnosti pomeni povzdigo žene, ki pa kljub temu še vedno trpi, ker velja za manj vredno bitje, ki ne zna samostojno misliti in ustvarjati. Sodelovanje žene v javnem življenju se presoja iz zavisti konkurence in očita se ji, da znižuje plače, ker dela ceneje in onemogoča moškimi ženiti se.

Vojna kot preizkusni kamen

Vojna sama je bila preizkusni kamen za vse ženske. Žena je znala pomnožiti svojo fizično in duševno energijo in junakško je kljubovalo vojni furiji. Priznanje enakopravnosti je bila samo logična nuja posledica njenih vrline. Vojna je pa tudi pokazala šepavost in plitvost mnogih priznanih resnic in gesel, ki so dotlej vodila človeštvo. Vojna je bila kakor strahoten potres, iz razvalin katerega vlačijo povojno človeštvo izkrivljene in zveržene vrednote prejšnjih stoletij. In ker so zrasle nove generacije pod drugačnim vzgojnim očesnim kotom in zavzemajo drugačno stališče do vsega, jih starejše generacije ne razumejo. Starejše generacije so smele izboljševati in izpopolnjevati tradicije, nove generacije pa morajo zgraditi nov svet iz razvalin. Zdaj je tudi žena graditeljica, dočim je bila prej samo oskrbnica. In vse izpremembe vplivajo tudi na duševnost moderne žene. Prosta in svobodna hrepenci po zdravju in energiji, po izobrazbi in možnosti uveljaviti vse elemente svojega bitja.

Zakon prej in zdaj

Bodimo veseli, da je nehala biti zgolj seksualno bitje in da hoče obvladati zakonsko življenje in materinstvo tako, da ohrani pri tem svobodo svojega bitja. Za moderno ženo je absurdna misel, da bi morala zavoljo svojega otroka izgubiti eksistenco. Iz tega izvira hrepeneče po telesnem zdravju, po čistosti in legitimnosti seksualnega razmerja sploh. Izkušnje iz prejšnjih časov pričajo, da trpi vsaka ljubizen pod težo nezvestobe in podcenjevanja človeka. Na tem so boleli prejšnji zakoni, ki so držali zaradi svoje zunanje vezanosti (pravo, cerkev, javno mnenje) bolj skupaj, toda za zakonca so bili pogosto pravi pekel. Pri ženi se je cenila dote in gospodinska sposobnost bolj kakor njena osebnost. Notranja vez takih zakonov so bili otroci in navada. Moderna samostojna žena, ki prinaša možu v zakon svojo pridobitno sposobnost in voljo deliti z njim vzdrževanje rodbine in odgovornost za njeno srečo, ni plod kakega justamenta in kaprice. Opa je rezultat zmage v borbi za osvoboditev individua iz kakega koli roba. Saj ne more nihče želiti, da bi smela biti siromašna ženska, ki se ne more poročiti, ker nima dote, samo služkinja ali prostitutka, na stara leta pa nadležna bečica.

Delu čast

Pomen samostojne ženske v javnosti bo rastele s pomenom delavca in z zmago dela nad imetjem. Imetje ali delo sta divizi sedanjega boja raznih gospodarskih sistemov in odmev tega boja se razlega tudi v rodbino. Učimo se videti imetje odnošno vir narodnega blagostanja ne samo v posedovanih zemljiščih, posestvih itd., temveč tudi v marljivih rokah, ki lahko ustvarijo nova posestva. Socialna pravica zahteva zdaj bolj nego delitev imetja nuditi ljudem delo in pravične plače. Na dlani leži, kako kratkovidna je sedanja samostojnost žene, če se ne udeleži te politike, ki pomeni zmago najlepše pravice in najboljše opore človeške samostojnosti, da se sme človek preživljati z lastnim delom in lastno spretnostjo. Delavica prinaša kot glavni doprinos v zakon veselje do dela in baš delavnost je v teh slojih glavni vzrok osebnih vrline. Flirt in prostitucija uspevata v lenobi in zapravljalosti in v tem tiči tudi glavni vzrok, da je toliko nesrečnih zakonov.

Samostojnost ne sme biti ovira

Samostojnost ne sme biti ovira zakona za ženo, kajti baš s tem, da se zna sama preživljati, najbolje dokazuje svoje sposobnosti. Vzgoja med štirimi obrambnimi stenami rodbinskega doma ne more vplivati v tolikih smereh na edilsko dušo, kakor življenje samo, v katero veljajo samostojna ženska s svojim poklicem in delom. Vzgoja od mladih nog na temelju vsečloveške moralnosti bi morala biti najboljši talisman dekliske duše. Krepostna in moralna ženska v nobenih dobah in prevratih ne izgubi na svoji vrednosti, nasprotno samo tako je ideal moškega sreča, o čemur nam nudi dolžne ne le literatura, temveč tudi življenje samo. Mikavnost dekliskega pojava in dražča čustvenost kurtizane sta dva tečaja ženske privlačnosti za moškega.

Zavest enakovrednosti

Zakonsko življenje je zdaj pomenilo samo za ženo - lutko, ki se sama ne preživlja, dalje za ženo - roparico, ki brani sebično samo sebe in uničuje ter izsesava nalik raku okrog sebe vse preko mej čednosti, zvestobe, tradicije in prava. Zakonsko življenje ni problem za samostojno ženo, četudi z moštvi opusti svoj poklic in se posveti izključno rodbinskemu življenju. Baš od teh žen lahko pričakujemo reformo rodbinskega življenja in reformo naziranja o braku in položaju žene v rodbini. Taka žena ne opira svoje človeške samostojnosti na doto, temveč na zavest svoje enakovrednosti, a bodočnost svoje rodbine gradi na lastni marljivosti in kreposti. To nudi povsem drugačne življenjske možnosti, nego če ostane žena po smrti moža - rednika in po izgubi dote v največji bedi. Ta notranja sigurnost zagotavlja ženi tudi podaljšanje telesne lepote, obenem ji pa daje sposobnost in vztrajnost, da udrži zakonsko življenje na manj krhkih vezeh, kakor so mladost, telesna lepota in bogastvo. Moški, sili vseh ženskih čarov, imajo zdaj prihranjen preiskusni prijateljstva med možem in ženo.

Borba med ženskim in moškim spolom

V splošnem vsi ti poskusi glede ureditve mirnega sožitja v zakonu, lasti glede na samostojne žene, ne morejo odločiti one pradedne borbe med obema spoloma, ki prinaša v človeško življenje toliko čarov in gorja. Preko vekov in ras se vleče ta borba. Niti celibat in askaza, niti prostitucija se ni izkazala kot pravilna rešitev. Najbolje sta se obnesli do sedaj v zakonskem življenju monogamija in rodbina z otroci. Osredotočeno zanimanje za skupno delo v blagor drugega in za bodočnost dece se je izkazalo kot najzanesljivejši pomirjevalno sredstvo na poti k moralni povzdigi človeštva. Dom je bil zavetišče, kjer se je moški skrival s svojo telesnostjo, a žena je bila njegova oskrbnica v spemju in jočičku. Na razvoju človeške inteligence je slonel tudi razvoj rodbine. V isti meri, kakor je n. pr. krščanstvo poplenilo človeško srce, je rastele tudi pomen rodbine, v kolikor — so se velike ideje ustvarjale tudi nad strehami preprostih hiš.

Materijalizem naše dobe

Naša doba se razlikuje od drugih vojnih udarcev baš v tem, da je porušila tudi same temelje naših domov in adi se, da kažejo večje veselje do graditve novih domov ženske, nego moški. Ženino materinstvo, katero so tako visoko cenile predvojne ženske generacije, ni več glavna os ženinkega življenja. Uveljavlja se materijalistično naziranje na otroka, katerega rojstvo se spravlja v odvisnost gospodarskega položaja, ne da bi veljala zadržnost istočasno za moralno dolžnost. Tako se občutovski in materinski čut krha in paralizira, na drugi strani se pa širi nekaj strupen cinizma, ki ni povsem zanesljivo merilo v ocenji življenjskih vrednot. Baš materijalizem naše dobe je premaknil pomen omočene žene z materinstva na gospodinjstvo in zablava z velikim trudenjem posebno od samostojne ženske gospodinjke zvidenost.

Žena v svetovnem gospodarstvu

Vidimo pa, da jemlje industrijalizacija in komercializacija vsega življenja moderni poročeni ženi pretežno večino onih vrline, ki so delale iz prejšnjih gospodinjstev neke obrtniške vseznalke, iz gospodinjstva pa delavnice. Mehanizacija gospodinjstva — tehnika — odvzame ali olajša skoro vse gospodinske posle tako, da lahko poročena žena naše dobe dobro opravlja gospodinjstvo in samostojen poklic. Sedanje rodbinsko gospodarstvo se naslanja na čenarne dohodke, kar posega tudi v kmetičko gospodarstvo, kjer se sirovine vnovčujejo, industrijski izdelki pa kupujejo. Žena je zdaj pritegnjena v svetovno gospodarstvo tako, da si pridobiva znanje in spretnost in opravlja temu primerna dela v dobroti celote preko rodbinskih meja.

Gmotne dobrine še niso vse

Gospodinjstvo kot samostojni poklic se lahko opravlja v velikih gospodarstvih in podjetjih, dvomim pa, da bi hotela veljati poročena žena za »plačano gospodinjko«, ker bi hoteli nekateri doseči. Zakoni nanašajoči se na zakonsko življenje in rodbino, sicer še niso popolni, toda zakoni itak niso za ljudi častna priisla uзда. Pametni zakonci streme za skupniti ciljem in ne ovirajo drug drugega iz lastne sebičnosti. Pijance, lenuhe, in razuzdane obeh spolov bi morali pravzaprav izključiti od zakonskega življenja. V zakonu bi se moralo vse delati na podlagi medsebojnega zaupanja in pametnega sporazuma glede na položaj, posebno na gospodarske razmere. Toda pretirano naglašanje gmoletne strani ovira polet duha in srca v višave, v katerih se vidi jasneje in diha lažje in kjer se čuti človek čudovitost srečnega tudi brez lepih oblik, opojnih strasti in gastronomičnih dobrot.

Zgodovina se panavaja. Dočim so ohranile delavke žene in večina kmetic povsem pravilno stališče do svojega ženstva, rušijo žene drugih slojev s svojega podlaga svojega bitja z različnimi poskusi, misleč, da je pod jarmom, katerega so jim napravila stotletja in da se je treba radikalno osvoboditi. In tako vidimo, da akusa en del žen dvigati pomen rodbine za narod in državo in da vidi v materinstvu najlepše poslanstvo žene, druge pa beže od materinstva in zakonskega življenja.

Na obroke

V starih časih se je reklo »na dolgo ali na kredit, zdaj se pa pravi »na obroke«, razlike pa ni nobene. Mnogi se tega ne zavedajo, kajti naziranje o tem se je obenem z nazivom izpremenilo. Kupovati na dolg je bilo v starih časih sramotno in ljudje so se sramovali, če niso mogli takoj plačati, kar so kupili. Zdaj je pa kupovanje na obroke moderno in nihče se ne sramuje, če hodi po trgovinah s knjižico in brez denarja. Na obroke se kupuje zdaj vse, sredke, obleka, drva, premog, pohištvo, knjige, avtomobili in celo hiše. Po vseh večjih mestih so trgovine, ki prodajajo skoro izključno na obroke. Ugotoviti, kje tiče vzroki in kakšne so posledice tega kupovanja za trgovino in državo, je stvar strokovnjakov. Ogledimo si samo, kakšen pomen ima ta način kupovanja za rodbino in posameznika.

Na dolg, to se pravi na knjižico, se kupoval nekatere gospodinjke že davnino. Vzrok je bil deloma pa ta, da so pošiljale nakupovatelji služkinje in da jim je bila knjižica kontrola tako, da služkinja gospodinjke ni mogla varati. Večina so pa kupovale in kupujejo še sedaj na obroke ali na dolg zaradi pomanjkanja denarja. Mnogo je rodbin, ki niso krive, da jim denarja primanjkuje. Ljudje delajo in varčujejo, pa vendar dohodki ne zadostujejo in treba je izbijati klin s klinom. Mnogo je pa tudi takih rodbin, ki razmetavajo denar za razne nepotrebnosti, za najpotrebnejše jim ga pa primanjkuje. Neverjetno je, koliko je ljudi, ki se ravno po geolu »bo že kakor in ki morajo imeti vse, kar vidijo in kar jim slučajno ugaia. Pri teh lahkomiselnih ljudeh je možnost kupovanja na obroke prava nesreča, ker jih zapeljuje, da kupujejo nepotrebne stvari, katerih bi gotovo ne kupili, če bi morali takoj plačati.

Na obroke dajejo trgovci blago samo ljudem s fiksnim plačlo, torej v prvi vrsti uradnikom. Pogosto se pa pripeti, da požro obroki vso plačo in da je treba takoj prve dni meseca spet kupovati na dolg. Končno tudi plača za obroke ne zadostuje več. Trgovci smejejo dolžnikov plačlo, delodajalec mu izplačuje samo eksistenčni minimum, vse drugo pa gre za krije dolgov. To so sicer skrajni primeri, ki pa niso redki. Resničen je pregovor, ki pravi, da je dolg iz sklada. Zelo mučna in neprijetna je zavest, da bo treba plačati še toliko in toliko mesečnih obrovkov za stvar, ki je že porabljena ali obrabljena ali o kateri se je izkazalo, da je bila sploh odveč. Na obroke odano na dolg kupljenih stvari se človek nikoli tako ne veseli, kakor v gotovini plačanih, ker se zaveda, da niso njegove. Zelo dvomljivo je tudi, da se da kupovati na obroke enako dobro in po istih cenah, kakor proti gotovini. Trgovci hoče imeti plačane obresti in razlike, kajti pogosto vseh obrovkov ne dobi, ker jih ni mogoče izstrijati.

Ze iz tega sledi, da je pametneje varčevati in kupovati potrebščine takrat, ko imamo toliko denarja, da jih lahko takoj plačamo. Če lahko prihranimo denar po nakupu, kaj bi ga ne mogli pred njim? Mnoge stvari bi lahko potakale 6—12 mesecev, kolikor je navadno obrovkov, a vendar jih kupujejo ljudje na dolg. Zakaj? Če vzamemo one, ki sploh ne mislijo plačevati obrovkov, nam ostanejo ljudje, ki kupujejo

na obroke zato, ker jih morajo plačevati, dočim jih k varčevanju nihče ne sili.

Poleg obrovkov, ki se plačujejo za nazaj, imamo pa še obroke, katere je treba plačevati naprej. To so v prvi vrsti prispevki za pokojninske sklade, za zavarovanje vseh vrst itd. Te ustanove so zelo koristne za ljudi, ki nimajo dovolj krepke volje, da bi si prihranili nekaj denarja za stara leta ali za primer težke bolezni. Tako so vsaj pri siljeni varčevati in si zasigurati bodočnost z obroki.

Dolgo ali kratko

Drage čitateljce! Za kaj se boste odločili? Za dolgo ali kratke lase, za kratko ali dolgo ali celo najdaljše krilo? Gotovo ste si v tem pogledu že na jasnem. Toda ta problem še ni rešen. Ali že veste, da se vrši huda borba za nadvlado dolgih ali kratkih las in da se Parižanke, pa tudi Dunajčanke resno upirajo dolgim krilom?

Ce ste v zadregi, vam pokažemo izhod. Glede frizure, zlasti glede predpusne frizure, je zadeva skoro že v redu. Te dni so imeli namreč pariški figari — ne figariji, prosim — kongres. Čisto navaden vsakoletni kongres. Pa so si skočili v lase. Zakaj? Zaradi frizure. Eni so se namreč navduševali za dolge, oziroma »podaljšane« lase, drugi so pa zahtevali, da morajo biti lasje kratki. Zahtevali so renasanso detje glave, njeno zopetno spočetje, čeprav se ni bila umrla. Zmagala je detja glava, o kateri je večina mojstrov zatrdila, da je praktična, estetska, srčkana in ljubka. Parižanke sicer radi plešejo, še bolj se pa navdušujejo za sport in zato plešu na ljubo nočeno nositi dolgih las.

Tudi dunajski lasničarji so istega mnenja. Odločil so se kar za mično »bubie glavo«, kateri po njihovem mnenju najbolj pristojajo kodri vodne undulacije. Pravijo, da je podaljšana frizura sicer čedna in elegantna, da pa pri Dunajčankah nima sreče. Sploh je to delikatna frizura, ki zahteva veliko nege in stalne stike z lasničarjem.

Glede predpusne frizure torej ne boste v zadregi. Pariz in Dunaj sta rekla svoje in to je treba upoštevati. Tudi glede krila si ni treba beliti glave. Za ples je elegantno dolgo in čez kolena do pet podaljšano krilo, čeprav tudi kratko krilo ni baš napačno. Za lepe nočice ga celo priporočajo. Parižanke si v tem pogledu sploh ne puste ukazovati in oblečejo, kar se jim zdi primerno. Za ples večinoma dolge obleke, za sport krajše. Najbolje je torej, da si omislite dolgo krilo, če bi vas pa pri sportu oviralo, ga lahko odrežete.

Moda v Parizu

Lice pariških ulic se je izpremenilo. Izpreminja ga vedno nova smer mode. Zadnja leta so bile pariške ulice skoro vedno enake. V Parizu ni bilo videti pestrega blaga, niti razkošne elegance, za katero bi se človek oziral. Zdaj se je pa Pariz nenadoma izpremenil. Parižani nimajo več oči za megleno nebo, temveč samo za nove razkošne toalete. Vse Parižanke se oblačijo zdaj mnogo elegantneje, nego v prejšnji sezoni. Se pred dobrim letom so hodile vese dan v praktičnih delovnih oblekah, zdaj pa nosijo v elegantnih restavracijah tudi čez dan samo male popoldanske obleke. Le redko se prikaže ta ali ona v sportnem dresu ali elegantnem jahalnem kostumu. Prejšnja leta je segala moda za popoldanske obleke do petih. Zdaj pa sega do opoldne in elegantna Parižanka, ki odhaja po obedu ob treh iz restavracije, bi za vse na svetu ne nosila popoldanske obleke. Ob 5. je pa po pariških ulicah že vse polno dam v velikih večernih toaletah, v katerih zahajajo zvečer v restavracije.

V restavracijah ali v manjših družbah nosijo elegantne Parižanke tako zvane polvečerne obleke, ki so iz muselina, svile ali moare satena in imajo večinoma dolge rokave. Če obleče dama obleko z rokavi, ne sme biti njen spremeljevalec v smokinu. Nasprotno pa zahteva večerna dekoltirana obleka dame pri gospodu smokinu, velika večerna obleka pa frak. Drugače se pa ravna obleka gospodov večinoma po številu povabljenih gostov. Na večerjeh, katerih se udeležujejo trije ali štirje, lahko nosijo gospodje temne obleke, če je pa deset ali dvanaest povabljenih, je predpisan smoking. Za večerje, na katerih se zbere 30 ali 40 gostov, zahteva pariška moda frak. Strogo pravilo zahteva, da so spodje vedno v frakih, če so navzoče dame, v izključno moški družbi pa v smokinu. Toda Parižani ne gredo tako daleč, kakor Angleži, ki večerjajo celo doma v smokinu, dame pa v dekoltiranih oblekah.

NOGAVICE z ŽIGOM

Najboljše, najtrajnejše, zato najcenejše

Madžari ne pridejo iz škandalov

Kako so Madžari med boljševiško diktaturo ponarejali avstro-ogrske bankovce in češkoslovaške krole

Eno najzanimivejših poglavij povojne dobe v srednji Evropi je nedvomno zgodovina boljševiške diktature na Madžarskem. Morda so bila še romantičnejša intermezza v onem letu med zadnjim topovskim strelom in prvimi podpismi na mirovnih pogodbah, toda ta so že pozabljena in zanimajo kvečjemu zgodovinarje ali noveleiste. Drugače je pa z boljševiško vladno na Madžarskem, zaradi katere se v komisiji za vzhodne reparacije še zdaj prepirajo. Češkoslovaška vlada stoji po pravici na stališču, da je bil madžarski vpad na Slovaško prava vojna, naperjena proti določbam v Padovi in v Beogradu sklenjenega premirja in da mora Madžarska povrniti vso škodo. Madžarska vlada pa pravi, da se boljševiški vpad na Slovaško sploh ne tiče madžarske države, temveč da je bila to stvar tolovajev in zločincev, ki so se nasilno polastili državne oblasti in vdrli na Slovaško, kar je treba smatrati za

privatno razbojništvo

Toda to je nevzdržno stališče, kajti nečisti spomini in avtentični zgodovinski spisi pričajo, da se je strinjal z iredentističnimi ekspedicijami sovjetske vlade ves madžarski narod, ves birokratični aparat, posebno pa ves častniški zbor z generalnim štabom na čelu. Baš te nacionalne vojne operacije so držale madžarsko sovjetsko vladno štiri mesece na površju in ob njih se je končno razbila.

Nov dokaz, da pri madžarskem boljševizmu res ni šlo za nasilja roparske tolpe, ki se je polastila državne krmila, je knjiga, ki je izšla nedavno na Dunaju v nemščini pod naslovom

Revolucionarno tiskanje bankovcev

Spisal jo je bivši višji kontrolor budimpeštanske glavne podružnice Avstro-ogrske banke Max Farago, ki je že pred vojno zaslovel v madžarski literaturi in publicistiki z valutno-političnimi in zgodovinskimi razpravami in ki je bil zaradi udeležbe pri boljševiški revoluciji l. 1920 obsojen na 5 let težke ječe. Njegova knjiga napravi vtis obrambe moža, ki se bori za svojo moralno, obenem pa tudi gmotno rehabilitacijo in ki z vso točnostjo dokazuje, da je bil izvršen na njem

dvoini justični umor

Justični umor je zakrivila tako disciplinarna komisija, ki mu je vzela vse pravice, izvirajoče iz 20letne državne službe, kakor tudi preki revolucionarni sod, ki mu je prisodil 5 let težke ječe. Da si pribori izgubljene pravice, kopiči Farago, ki se naziva dober madžarski patriot, dokaz na dokaz, a med njimi so nekateri, ki segajo daleč preko okvira zaprašenega procesa.

Tako pripoveduje Farago na podlagi uradnih zapisnikov glavne podružnice Avstro-ogrske banke v Budimpešti, da je prevzela madžarska sovjetska vlada banko

na izrecno prošnjo ravnateljstva

Ravnateljstvo banke pod vodstvom vladnega komisarja Becka je sklenilo

takoj po boljševiškem prevratu izročiti sovjetski vladi banko z vsemi zakladi in v sporazumu s sedanjim ravnateljem madžarske Narodne banke dr. Penyesom je bilo celo sklenjeno izročiti novi vladi tudi vse nedotaknjene

originalne ključke

takratnih 20 in 200 kronskih avstrijskih bankovcev, poleg tega pa 38.000 pol papirja za tiskanje bankovcev. Od prvih večernih ur do pozne noči je ravnateljstvo banke lepo prosilo sovjetsko vladno telefonično, osebno in po odposlancih, naj končno zasede banko. Ko je prišel slednji ob 3. zjutraj v banko oddelek vojaštva, je izročil vladni komisar Ludvik Beck po vseh predpisih Avstro-ogrske banke poveljniku oddelka. Tako stoji v protokolu uradnika, ki je imel v banki nočno službo, in to so potrdili z lastnoročnimi podpisi vsi ravnatelji.

Zelo zanimiv je tudi odstavek, v katerem Farago pripoveduje, kako je sprejelo uradništvo drugi dan boljševiškega komisarja, gimnazijskega profesorja Lengyela in kako so se novemu šefu vsi priljubili. Ko je novi guverner banke, slučajno tudi Lengyel, izjavil, da potrebuje sovjetska vlada mnogo denarja in da se ne bo strahila niti ponarejanja avstro-ogrskih bankovcev, so se brž oglasili višji uradniki, češ, čemu pa potrebuje vlada ponarejalce denarja, ko imamo v banki originalne, ključke pristnih bankovcev in ko smo vsi pripravljeni vladi v tem pogledu pomagati. In tako so začeli v 16 budimpeštanskih tiskarnah na račun sovjetske vlade tiskati bankovce in natiskali so jih za

dobro tri milijarde kron

Kaj se je godilo pozneje pri zamenjavi in delni devalvaciji teh »belih« bankovcev »rdečec« vlade, kako so postali bančni uradniki in njihovi sorodniki kar čez noč milijonarji, o tem pripoveduje Farago zabavne zgodbe in se prav nič ne sramuje priznati, da je zaslužil kolega X. pri teh manipulacijah toliko in toliko 100 milijonov, kolega Y. pa toliko in toliko milijard. In vsi ti gospodje zavzemajo zdaj visoka mesta v madžarski Narodni banki. Ze ta Faragova trditev mora povzročiti v Budimpešti prav kmalu velik škandal.

Poleg bankovcev so pa ponarejali tudi krole, s katerimi so notificirali l. 1919 na Češkoslovaškem na Rašinsvo odredbo bankovce Avstro-ogrske banke. S tem so hoteli Madžari zanciti nemire na Slovaškem, obenem pa dobro zaslužiti, kajti kolkovani bankovci so imeli 100 do 150% azio proti nekolkovanim. Madžarska sovjetska vlada je

oficijelno naročila

državni tiskarni, naj čimprej izdela en milijon češkoslovaških krolekov. Madžarske bankovce so kolkovali s ponarejenimi češkoslovaškimi koleki uradno v Budimpešti v sami Avstro-ogrski banki. Farago po pravici naziva boljševiškega guvernerja banke Lengyela »predhodnika princa Windischgrätz« in logično se človek ne more ubraniti domneve, da so ponarejali francoske tisočake s sodelovanjem

madžarske državne tiskarne in madžarske Narodne banke, kakor se imenuje sedaj glavna podružnica bivše Avstro-ogrske banke v Budimpešti.

Razumljivo je, da so ogorčeni nad Faragovimi odkritji bančni in vladni činitelji in sicer ne samo zato, ker so prizadeti mnogi uradniki madžarske Narodne banke, temveč tudi zaradi

političnega pomena teh indiskretnosti. Farago se je šele nedavno preselil na Dunaj in vse kaže, da se ne bo tako kmalu vrnil na Madžarsko. Madžarska vlada je v kočljivem položaju, ker lahko toži Farago samo na Dunaju in zalteva konfiskacijo njegove knjige samo od dunajskih oblasti.

S podmornico na severni tečaj

Kapitan Wilkins je prepričan, da se dá s podmornico lažje doseči severni tečaj, nego z navadno ladjo

Splošno presenečenje je vzbudil načrt kapitana Huberta Wilkinsa, ki se namerava napotiti na severni tečaj s podmornico. Ameriški tisti so pisali, da je to največja pustolovščina sveta. Kapitan Wilkins je pa napisal kratko razpravo, v kateri dokazuje, da nevarnost in fantastičnost njegovega načrta ni tako velika, kakor se zdi nepoučenim ljudem.

Letala in zrakoplovi so osvojili zračne višave nad severnim tečajem, piše Wilkins, parniki pa še niso prodrli ledu polarnega morja tako, da bi dosegli tečaj. V borbi z ledenimi gorami se je potopilo v 100 letih

najmanj 200 ladij

Mnogi junaški kapitanji so našli v Severnem oceanu smrt. Drugi, srečnejši, bolj izkušeni ali previdnejši, so se rešili in lahko pripovedujejo dolge zgodbe o trpljenju, grozotah in mukah svojih ekspedicij. Nobena ladja, plaveča po morju, ne more prodrati debelega ledu, niti kljubovati pritisku ogromnih ledenih gor in snega, katerega nosi veter. Niti ledolomilec »Krasin«, opremljen s sijajnimi mehaničnimi pripomočki, ki si je vrtil pot skozi led, da bi rešil Nobila in posadko »Italek«, ni mogel upati, da premaga ledeno puščino in si pribori pot preko tečaja.

Državnik in trgovec iščejo že mnogo let krajši pot iz Evrope do Azije, z Aljaske do Floride, iz Seattle do New Yorka in do drugih krajev. Če bi bilo mogoče potovati po Severnem morju, bi bila razdalja med temi kraji zelo skrajšana. Iz Seattle do New Yorka skozi Behringovo ožino je mnogo bližje, nego skozi Panamski preliv. Toda iskanje severozapadne ali severovzhodne morske poti je bilo doslej zaman. Zahtevalo je že več sto življenj in milijone denarja. Ljudje so pluli na ladjah okoli Severnega oceana, toda vzhodne proge za parnike niso našli. Pomen severozapadne poti je še vedno tako velik, kakor je bil, toda oni, ki poznajo Severno morje, menijo, da se s parniki ta cilj ne da doseči.

Byrd in Amundsen sta z mehanično izbornimi stroji dokazala, da letala lahko poslužujemo za krašje arktične poti in da se da s poletom nad velikim krogom skrajšati pot približno za polovico. Kmalu bodo letali potniki preko severnega tečaja tako varno, kakor letajo sedaj preko Rokavskega preliva, toda potrebne bodo ladje za prevoz težkih tovorov živih iz rodovitnih krajev severne Rusije, Aljaske in Kanade. Ta pomorski promet bo mogoč, čim pridemo do varne in ekonomične prometne metode. Moderni mehaniki so nam pomagali preleteti severne ledene puščine. Leta izkušnje so dokazala, da ne moremo upati, da bi premagali led kot tak. Obrčamo se torej na

moderno mehaniko

da bi nam pomagala izogniti se ledu in kljub temu prodrati v polarno morje.

Gospodarskih možnosti podmornice ljudje še ne razumejo dobro. Kot tovrstne ladje bi mogle podmornice odpreti važna pota v polarne kraje. Razdalja med Liverpoolom in Yokohamo znaša skozi Panamo 12.250, skozi Sueski preliv pa 11.100 milj. Za parnike enake velikosti in hitrosti bi bil prihranek na času po arktični poti velik. Gradnja podmornic se ni mnogo zboljšala od leta 1883, ko je zgradil Simon Lake svojo prvo trgovsko podmornico. Toda moderni mehaniki so si prizadevali vsestransko izpopolniti stroje. Težki Diesellovi motorji so zavzeli mesto parnih strojev z lahkiimi motorji na bencin velike hitrosti. Električne baterije so bile tako izpopolnjene, da funkcionirajo dolgo in da jih moremo razmeroma hitro znova napolniti. Nekaterje vojaške podmornice lahko plujejo pod vodo do

10.000 milj daleč

Obseg podmornice ni manjši od obsega navadnega parnika in njena uporaba ne zahteva posebno velikih stroškov. Izdelani in odobreni so bili načrti za podmornice s 13.000 tonami. Zgraditi bi se dala še večja podmornica. Take podmornice bi pa ne plule nepretrgoma pod Severnim morjem, temveč bi se notapljele samo tam, kjer je led tako debe, da ne morejo pluti po morskem gladini.

Nepoučenim se morda zdi, da so za podmorsko plovbo nepremagljive ovire, toda točno proučevanje razmer dokazuje, da se dajo vse ovire premagati. Arktična temperatura je poleti nad ničlo. Podmornica bi operirala v vodi, ki ima bolj ali manj ustaljeno temperaturo. Izolacija sten v podmornici je obramba za notranjost podmornice, ker se ne more nič zgoditi, če je atmosfera primerno hladna. Moderna podmornica se lahko potopi 300 čevljev globoko. Nansen trdi v opisovanju svoje ekspedicije, da ni nikjer opazil, da bi segal led nad 14 čevljev globoko pod vodo. Peary in Stefansson pravita, da nista nikjer videla ledu, ki bi segal nad 120 čevljev globoko. V arktičnem oceanu ni nobenih ledenih gor. Ledene gore, ki se pojavljajo v severnem Atlantiku, izvirajo iz južnega dela Grenlandije. Arktično morje tudi v največji zimi ni pokrito s trdo ledeno skorjo. Amundsen je l. 1925 v zgodnji pomladi pristal s svojimi hidroplani na vodi 90 milj od severnega tečaja. Vsi, ki so predlansko zimo in lansko pomladi preleteli tisoče milj nad severnimi ledenimi puščinjami, so opazili, da so na razdalji 25 milj kraji, pokriti s tankim ledom. Zato so prepričani, da bi bilo mogoče v poznem poletju pluti od Spitzberga proti Behringovemu morju ali nazaj vsaj četrtino poti, ne da bi naleteli na debelo ledeno skorjo.

Vse kaže, da bi se bilo mogoče dvigniti na morskno gladino, kjer ni le-

du, vsaj na vsakih 30 milj, toda to bi bila naša največja nevarnost, čeprav se zdi ta trditve na prvi pogled zelo čudna. Led se v polarnih krajih skoro vedno premika. Razpoke v ledeni skorji neprestano izpreminjajo obliko in obseg. Vsak čas lahko izginejo. Podmornica bi morala biti pripravljena pluti po potrebi

ves čas pod ledom

Kljub temu nihče ne misli na podmorsko vožnjo brez presledka, dolgo kakih 2000 milj. Moderne podmornice se dvignejo na morskno gladino z Diesellovimi motorji. Ko se potaplja, jih gonijo električni motorji in baterije. Z napolnjenimi baterijami lahko operira podmornica v določenem času in z določeno hitrostjo, potem je pa treba baterijo znova napolniti. Čim večja je hitrost, tem prej se baterija izprazni. Iz izkušnje pa vemo, da znaša povprečna hitrost podmornice pod vodo 4 ali 5 milj na uro. Manjše podmornice bi se lahko torej s polno paro zaletale v led, pa bi se ne poškodovale.

Za ekspedicijo na severni tečaj s podmornico, ki naj bi se vršila v tekočem letu, bi bili pa potrebni za vsak slučaj varnostni ukrepi. Potrebna bo nalašč v ta namen konstruirana podmornica, ki bo imela dve spojeni kabini tako, da bo mogoče tudi pod vodo zvesti iz podmornice in popraviti stene, če bi se poškodovale. Potapljači bodo lahko med vožnjo raziskovali morskno dno, kar bo za znanost velikega pomena. Podmornica bo lahko lomila led tudi nad seboj, za kar bodo potrebne morda eksplozivne snovi. Tako se bo lahko vsak čas dvignila na morskno gladino tudi tam, kjer je ledena skorja debela. Prepričan sem, da bo s podmornico lažje doseči severni tečaj, nego z navadno ladjo.

Bala princeze Marije Jose

Belgijska princesa Marija José je imela toliko bale, da je pripeljala v Rim 50 kovegov. V njih je bilo več sto oblek in plaščev, okrašenih z dragocenim krmom, velika množina najfinjšega blaga, krepčoržeta, satena in žameta, prepreženega s čistim zlatom in srebrom. Poleg tega je pripeljala nevesta nad 1000 parov svilenih nogavic, več sto parov rokavic, čevljev itd. Tudi z nakitom se je dobro založila. Njene obleke so strogo v duhu sedanje mode. Dopoldanske obleke so primerno dolge, večerne pa zelo dolge in tesne. Vse princesino perilo je svilen in satenasto, okrašeno z najfinjšimi belgijskimi čipkami in krasnimi ročnimi deli. Princesa ima 30 jutranjih domačih oblek, okrašenih z italijanskimi ročnimi deli.

Ena najlepših oblek je iz roza krepčoržeta, posuta z biseri in dijamanti, s kepom iz roza moare, obrobljenim s srebrno lisico. Druga obleka je iz modrega savojškega žameta, okrašena s činčilo. Poleg tega ima princesa še kratko večerno toaleto srednjeveškega kroja, vso iz čiste zlate tkanine. Druga večerna toaleta je iz zlatega lame, bogato okrašena z ročnimi deli in dragulji. K tej obleki spada plašč iz zlatega lame, obrobljen s činčilo.

V zaporu.

— Koliko so ti prisodili?
— Samo štiri mesece, toda tu mi tako ugaja, da bom najbrž še kaj priznal.

Sumljivo.

— Je učitelj klavirja še tu?
Kuharica: »Menda bo še tu, kajti gospodične že pet minut ne slišim igrati.«

Dvanajst... Kaj je smrt, Tema, Nič več? Hotel sem slediti poti svoje duše. Ne morem.

— Se trenutek — je moledovala. — Bojim se... Enajst... Usmilite se me... Deset: Vstala je. Še devet stopnic. — Kaj hočete še. Nikar ne storite tega... — Tiho! — je zarohnel. — Se ena minuta!

Roke so ji omahnile, dvignila je glavo in zagledala mene. Osem stopnic... Stisnil sem palico in planil dol. — Bežite — sem ji zaklical. — Hitro zbežite! Toda ona je skočila med njega in mene in iztegnila roko, kakor bi hotela zadržati moj udarec.

— To je igra! — je vzklila. — Izkušnja imava.

Sprva ji nisem verjel. Šele ko sem pogledal njemu v oči, sem se prepričal, da je res samo igra. Če bi se kapitan smejal, bi ji ne bil verjel. Toda on se ni smejal.

Stal sem na zadnji stopnici. — Ne razumete? — je vzklila. — Jutri bo predstava. Ste slišali, da me je klical Beatrice? Ime mi je pa Evelyn. Kaj niste tega vedeli?

Spomnil sem se, da so pripravljali dramo, v kateri naj bi igrali Evelyn in kapitan junakinjo in junaka. Pa tudi če bi se ne bil tega spomnil, bi moral vedeti, da ji je ime Evelyn.

Palica mi je padla iz rok. Gospodična Evelyn se je smejala do solz. Stopnic je bilo konec in omedlel sem. Ko sem se zavedel, sem ležal na postlji v svoji sobi. Vrata so bila odprta in od spodaj se je razlegal smeh — njen in drugih. Družba se je bva menda vrnila in zdaj so se zabavali na moj račun.

Oblekel sem se in v pobegnili skozi strarska vrata. Preplezal sem ograjo in hitel na kolodvor. Zdal sem tu. In zdaj veste, kako je človeku pri srcu, če se sričo ženske tako osramoti, kakor sem se jaz.

O. Oliver:

Strahopetec

Zadržal sem se bil po opravljenih delih, nego sem mislil in tako se je zgodilo, da sem se vračal v London šel z večernim vlakom. Spalni vagoni so bili že vsi zasedeni, vendar se mi je pa posrečilo dobiti kupe l. razreda. Postlal sem si in nekaj ur sem res spal. Zbudil sem se na neki postaji. Pogledal sem na uro — bilo je pol štiri. Vlak je krenil dalje in že sem hotel znova zaspati, ko mi je zapihal v obraz hladen nočni zrak. Pogledal sem. V kupe je stopil neznanec. Čim sem ga zagledal, sem sedel in si pomel oči.

Bil je mladenič petindvajsetih let in sam se mi ni zdel strašen, toda njegova obleka je bila sumljiva. Bil je golglav, suknjič je imel raztrgan, ovratnik samo na pol zapet. Razprskane roke so mu ležale v umazanih rokavov in čevlji so bili vsi blatni. Plaho se je oziral po kupeju.

Pogled mu je obstal na meni in v mojih očeh je opazil začudenje.

— Vem, da je moja zunanost čudna, toda nikar se me ne bojte, — je dejal.

Zasmejal sem se. Niti dveh takih možakarjev bi se ne bil bal.

— Ne bojte se, da ustavim vlak, — sem ga potolažil.

Stisnil se je v kot in si podprl glavo z roko. Obseled je nepremično, samo mišice na obrazu so mu drgetale. Bilo je jasno, da trpi.

— Kaj se vam je pripetilo? — sem ga vprašal radovedno. — Ne bojte se, da bi mislil o vas tako, kakor misli policija.

— Strahopetec sem, strahopetec! — je zastokal moj sopotnik.

— Kaj ste pa storili? — sem se začudil.

In fant je začel pripovedovati:

— Vedno sem se zavedal, da sem

slabič, a danes sem se o tem trdno prepričal. Imam prijatelja, dobrega prijatelja, in zgodilo se je, da me je povabil k sebi v Exburg Hall, kjer je bila že zbrana večja družba. Veste, največje zlo je osmešiti se v priroči ženske. In baš to se mi je pripetilo. Priznam, da sem bil sam kriv.

No torej, včeraj so me pregovorili, da sem se udeležil s prijateljevimi gosti terenskega jahanja. Nisem hotel priznati, da neznam jahati. Spotoma sem potil krvav pot. Zvečer je šla vsa družba plesat, jaz sem pa obelzgal bolan doma.

Jaz in še neko dekle, gospodična Carter. To je krasno dekle in bila sva dobra prijatelja.

Zvečer sva kramljala in igrala, a kmalu sem se poslovil, češ, da sem utrujen in da grem spat. Presenečeno me je pogledala. Bila je vajena, da so se moški sukali okrog nje in slišal sem, da rada koketira. Ne, nisem hotel ostati z njo sam, da bi se mi drugi posmehovali. Vedel sem, da je poslala služinčad z doma.

Dejala je, da počaka sama, da se družba vrne s plesa, jaz sem pa odšel v svojo sobo. Kmalu sem zaspal. Kar me je nekaj zbudilo. Zdelo se mi je, da sem slišal ženski krik. Je bil to njen glas? Ta misel me je pogнала iz postelje. Brž sem oblekel pižamo in planil na hodnik. Po prstih sem se sp plazil do stopnišča. Nagnil sem se — in kri mi je zastala v žilah.

V veži, pred visokim stebrom za uro, je stala gospodična Carter nepremično liki kip, roke ob sebi, glavo nagnjeno nazaj, usta malo odprta. S hrbitom proti stopnišču je pa stal kapitan Maybury. Poznal sem ga. Bil je visok, krepak mož rdečih las. Zdal je stal tu in me rnil z revolverjem na njo.

— Pomeniti se hočem z vami, zelo tiho pomeniti, — se je začel njegov glas. — Ste me razumeli?

— Ra-zumela, — je odgovorila komaj slišno.

— Samo četrt ure bo trajal najin pogovor. Točno ob dveh bo končan, če naju ne bo nihče motil. Uiti mi ne morete, Beatrice!

— Usmilite se me, prizanesite mi! — je zašepetala proseče.

— Tiho! — je zarohnel kapitan.

Ni se upirala. Tedaj je malo manjkalo, da nisem zakričal jaz. Kaj storiti, kaj storiti? Mar naj mu vržem na glavo stol ali sploh kaj težkega? To bi ne šlo, ker sem stal previsoko. Moral bi po stopnicah doli, a predno se to zgodi, ustrelil mene in njo. Ali naj grm doli. To je moja dolžnost. Toade pogled na revolver me je pripel k tlom. Nisear nisem bil zmožen, celo na enostavnejše misli ne. Nisem dobro slišal, kaj govorita, čeprav sem videl, da govorita oba. Končno sem znova zaslišal njen glas.

— Tako mlada sem še, — je tarnala. — Umreti še nočem. Ne — nočem — nočem še umreti!

Njen glas me je presunil. Da, pojdem doli in ustreljen bom, toda rešiti jo moram.

Do dveh je manjkalo še devet minut. Na koncu teh devetih minut umre. Moram se oborožiti in požuriti v vežo, da preprečim umor. Morda me zasliši, da se plazim za njim, in obrne se. Tedaj bo lahko zbežala. Ozrl sem se na vse strani in zagledal v kotu stojalo z golf-palčami. Po prstih sem se sp plazil tia in vz el on. Sezul sem copate in se plazil po preprogi v nadi, da se mi posreči planiti od zadaj na kapitana. Še vedno sem slišal njen drhteči glas. Do dveh je manjkalo samo še šest minut. Na stopnicah sem obstal. O, kako strahopeten sem bil! Stal sem celo minuto, v duhu sem pa videl, kako naskakujem kapitana. Kmalu sem pa zagledal v duhu drugačen prizor. Njen krik me je

izdal, on se obrne in pomeri — pa je po meni. Toda ne — planem po stopnicah! — ah, da, stopnice! Vidim jih pred seboj drugo za drugo. Stejem jih — štiriindvajset. Najprej deset, potem se stopnišče obrne in za ovinkom jih je še štiriinajst.

— Še pet minut! — slišim kapitana.

— pet minut in potem — smrt!

Smrt! Stopil sem na prvo stopnico in zopet sem jih prešel. Se triindvajset.

— Smrt! — je ponovila avtomatično in zadržala. Sesedla se je v naslanjač in si zakrila obraz z rokami. Me vsaj ne opazi.

Zopet previden korak. Še dvaindvajset. Morda me dvigne glave in ne zakriči, ko pridem na ovinek. Enaindvajset!

Smrt! Kaj že zopet ne morem naprej! Njen vzdih me je prisilil prestopiti. Dvajset — devetnajst. Zdelo se mi je, da morata slišati moje korake.

— Bi mi radi še kaj povedali? — je vprašal. Ta trenutek sem porabil za nov korak.

— Dovolite mi še trenutek — sam še trenutek, — je prosila.

Zasmejal se je. Njegov smeh je pomenil zame nov korak.

— Čemu to? — se je zasmejal tako glasno, da sem lahko prestopil dvakrat. Petnajst!

— Glejte, saj sem le ženska!

— Toda želel bi, da bi bili moški! — je zarohnel. — Če bi bili moški, bi vas bil že davno ustrelil.

Groza me je spreletela pri teh besedah, vendar sem pa zopet prestopil. Štiriinajst! Zdal se stopnišče obrne. O, če se kapitan ozre!

Zopet ji je začel groziti. Še trinajst stopnic. Zadostuje, da obrne glavo, pa bo po meni.

— Da niste ženska, — se je začel njegov zverski glas, — bi ne opravili samo s smrtjo.

V dobi čudežnih iznajdb

Anonimna anketa, katera iznajdba zadnjih let je najpomembnejša

Liubljana, 11. jan.

V zadnjih 30 letih so avtomobil, aeroplan in brezžično oddajanje vesti v ozračje popolnoma spremenili svet. Napredek, zlasti na področju tehnike, je naravnost čudovit. Katera iznajdba v zadnjem času je najpomembnejša? S tem vprašanjem sem se obrnil — neoficijsko seveda — na več svojih prijateljev. Profesor kemije, ki sem ga najprej pobaral, mi je odgovoril:

Bertheletove pilule

Najpomembnejša iznajdba v zadnjem času so Bertheletove »sintetične živila«. Marcel Berthelet, največji učenjak moderne Francije, je po dolgotrajnem eksperimentiranju sestavil pilule s tako zvanimi sintetičnimi živili ter hranili z njimi šest ljudi tri tedne. Trikrat dnevno so pojedli gotovo število pilul — to je bila vsa njihova hrana. Koncem tretje tedne so trije izmed šestih nekoliko shujšali, dva sta tehtala natančno toliko kot ob pričetku te nenavadne diete, eden pa se je celo zredil.

Ko Berthelet svoje pilule še izpopolni, ne bo potreba nobenih kuhinj, specialnih prodajal, restavracij, pekarni in mesarij. Kadar bo treba zajtrkovati, kositi ali večerjati, bomo vzeli par pilul v usta, ne da bi prenehali z delom in ne da bi nadlegovali ženo zaradi kuhe. Ko bodo sintetična živila splošno v rabi, bo šele prišel pravi čas za žensko emancipacijo, ker ne bo imela žena drugega opravka v hiši, kakor vzgojevati otroke.

Zanimivo je, da se kemiki bavijo tudi s tem, kako skrajšati čas, potreben človeku za spanje. V Ameriki — deželni čudež — so pridno na delu, da se sestavi pilula, ki bi povzročila, da bi človek zaspal, kakor hitro bi jo uporabil, ter da bi spal samo deset minut resničnega spanja. Trdi se, da spi človek v resnici samo deset minut spanja, v katerem počiva možgani, telo in mišice, ves drugi čas pa da je samo nekakšno nezavestno dremanje. Ko bo sestavljena taka pilula, bo človek spal lahko kjerkoli. Tako bo imel stanovanje udobnejše, kajti postelje mu ne bo treba potemtakem nič več, niti spalnice. Imel bo 23 ur in 50 minut časa dnevno, torej še enkrat toliko, kot ga ima sedaj. Vse to se nam zdi morda prefantastično, toda spominimo se Tomaža Edisona, starost ameriških izumiteljev, ki je že pred 40 leti trdil, da ljudje mnogo preveč spijo. Da bi dokazal, da je temu res tako, je spal in še spi baje samo po dve uri na dan. Edison je danes nad 80 let star, vendar je še čvrst kot mladenič, in upa, da bo živel še dolgo let.

Funkovo pralnjevanje starcev

Zdravnik, ki je šele pred kratkim končal svoje študije, in sicer v inozemstvu, je bil mnenja, da je najpomembnejša iznajdba zadnjega časa pralnjevanje starcev po metodi pariškega zdravnika dr. Kazimira Funka. Nova metoda je zelo enostavna. Ni treba nikakršnih opijev ali kozijih žlez in nobene operacije. Nova metoda se nanasa samo na moške in bo v kratkem preizkušnja na kliniki v New Yorku.

Dr. Funk je svetovno znan, ker je odkril vitamine, redilne snovi v hrani. Nedavno je v družbi z dr. Benjaminom Harrowom v New Yorku odkril moški hormon, to je kemično tvarino, ki je glavni princip moškosti. Iz te tvarine je dr. Funk pripravil ekstrakt, ki se v obliki seruma vbrizga s hipodermično iglo in ki potem revitalizira ali nanovo poživlja celo telo. Dr. Funk upa, da bo mogel pripraviti ekstrakt mo-

škega hormona v obliki tablet, ki se použijejo, nakar bo starci ali izčrpani mož postal zopet mlad in krepek.

V zvezi s Funkovo metodo pomlajevanja starcev je zanimiv predlog pariškega zdravnika dr. Hernandeza, naj bi se ustanovil institut, v katerem bi študirali samo »mehanizem smrti«, da se odkrije metoda preprečenja smrti. Da smrt ni neizogibna, je dokazal že profesor J. P. Heymans, ki je ohranil življenje v glavi psa tri ure potem, ko je bila odsekana. Ruskemu profesorju Kuljakinu se je posrečil poskus, da je človeško srce utripalo še 30 ur po smrti človeka.

Zelo pomembna se mi zdi tudi iznajdba ekstrakta iz suparenalne žleze v ledvicah Borisa Sokolova mladega ruskega profesorja eksperimentalne medicine v Pragi. Ta ekstrakt, ki ga je Sokolov nazval »corferrol«, ima to lastnost, da raztopi mišične stanice. Uniči jih s tem, da zanese vanje veliko več kisika, kot ga potrebujejo, zaradi česar se celice zaduše. Ako se torej ekstrakt vbrizga v izrastke raka, morajo stanice izrastka poginiti in bolezen je ustavljena.

V najbližji bodočnosti bo mogoče z zvočnimi valovi oživeti mrtvo srce. Profesor E. Newton s princetonske univerze je imel želvino srce v stekleni cevi in ko je spojil cevko z aparatom, ki proizvajal nadzvočne valove — onih neslišnih zvokov, ki vibrirajo po več sto tisočkrat v minuti — se srce začelo utripati. Stvar je velikega pomena, ker bo morda na ta način možno regulirati utripanje srca pri ljudeh.

»Mehanični možgani«, ki nadomeščajo 60 delavcev

Strojnemu inženjerju, ki ima vse tehnične iznajdbe zadnjega časa v majnem prstu, se je zdel poslovni stroj Norvežana Rolfa Hofgaardja najbolj pomembna iznajdba. Značilno je, mi je pričel razlagati, da je organiziral Amerika družbo Hofgaard - Remington Corporation, ki ima monopol novega patenta. Ameriški bankirji so že financirali družbo in stroji bodo izdelovali v Bridgeportu, Conn.

Novi stroj je dobil ime »Business brains«, ker bo vodil blagajno in knjigovodstvo v bankah in veletrgovinah. Stroj je elektromagnetičen in hkrati opravlja delo »cash registra«, vpisovanja zneskov v knjige, seštevane mehanizma; to delo vrši stroj z absolutno natančnostjo. Z žlicami, ki vežejo centralni del stroja z vsemi oddelki poslopija, je mogoče par operatorjem opraviti posel cele armade uradnikov. N. pr. v neki banki, kjer se je vršila preizkušnja, je stroj nadomestil 60 uslužbencev, od 68 jih je ostalo komaj osem, ki so s pomočjo novega stroja opravili vse potrebno.

Stroj se lahko spoji z več »cash registri« in drugimi avtomati ter hkrati opravlja delo knjigovodstva, klasifikacije in statistične službe v velikih bankah, departementnih prodajalnah in veletrgovinah. Vsak operator lahko opereira s »centralnimi mehaničnimi možgani« stroja iz kateregakoli oddelka v poslopiju. Mehaničen stroj je tako natančen, da lahko beleži tudi provizije in čiste totalne vsote, dalje funte in drobece v teži kakor tudi drobece v cenah — sploh ni treba nikomur več računati in pisati števk, treba je samo pritiskati na gumba.

Čapkovji roboti, pred leti še utopijski, postajajo potemtakem čedalje bolj resničnost. Iz neke tehnične revije posnemam, da je izgubilo delo na nekaterih zapadnih železnicah v Ameriki

17.000 kurjačev, ko so družbe instalirale mehanične kurilne aparate. Od 1. 1920 je izgubilo delo pri ameriških železnicah nad 400.000 delavcev. Nad 70 odstotkov produkcije v pekarski industriji opravljajo stroji; rezultat tega procesa je, da je majhno število slabo plačanih in neizbranih delavcev, ki opravljajo s stroji, izpodrinilo peke, ki niso izgubili le svojega dela, temveč so prišli tudi ob svoj poklic.

Sedaj prihajajo v modo avtomatični pisalni stroji, (teletype), avtomatični kurjači, avtomatični konduktarji in prodajalci, stroji za izdelovanje stekla in še mnogi drugi mehanični roboti.

V nek »kladni« državi Ohio je pred kratkim mehanični robot izpodrinil 250 izmed 400 pudlerjev (visoko izurjenih in najbolj plačanih delavcev, ki izdelujejo železo). Ostalih 150 pudlerjev producira sedaj 500 ton več železa v istem času, kot ga je prej produciralo 400 delavcev.

V avtomobilski industriji, ki je bila še pred nekaj leti pribezališče na cesto vrženih delavcev, je mehanični robot postal pravi vladar; s pomočjo strojev in novih produkcijskih metod producira danes 30 avtomobilskih delavcev toliko kot je pred leti produciralo 100 delavcev.

Martuličev hidrogiropom

Bivši avstro-ogrski vojaški letalec me je opozoril na epohalni izum hrvatskega emigranta Lovra Martuliča iz Kastva v Hrvatskem Primorju, ki je konstruiral fantastičen avion - hidrogiropom, s katerim se da letati, pluti in potapljati.

Martuličev hidrogiropom je zgrajen iz jekla, hermetično je zaprt od vseh strani ter ima notranji rotativ. Kakor poročajo iz Amerike, kjer so aparat preizkusili, znaša konstantna hitrost v zraku in vodi 150 km na uro. Pod vodo vzdrži delj kakor podmornica. Ameriška vlada je že naročila 100 takih aparatov ter prične v kratkem graditi hidrogiropome ogromnih dimenzij.

Zelo zanimivi se mi zdi poskusi ruskega profesorja Rinina, ki obetajo senzacionalne rešitve, ker se v svojem končnem cilju približujejo problemu neskončnega poleta brez pogonskega goriva. O načelu, ki ga vodi pri njegovih raziskovalnih delih perpetuumu mobile — bodočnosti letalstva je Rinin izjavil:

Letalu, ki bi doseglo stratosfero, to je zračno plast nad zemljo, kjer ni več oblakov, bi se v višini več deset kilometrov nudila možnost direktne preskrbe s kisikom in vodikom v istem razmerju, ki daje pogoje za pokalni plin. Seveda bi pa bilo treba to mešanico šele primerno zgostiti. Ta proces bi pospeševal turbokompresor, ki bi se pogljal ob startu s pomočjo goriva ter bi se pozneje sam preskrboval z dobavljanjem in komprimiranjem kisika in vodika v nadzemskem prostoru. Naprava ki bi dosegla to možnost, bi tekla potem sama od sebe.

Razume se, da so za polet v območje stratosfere potrebne posebne naprave, ki bodo letalo pogajale v veliko višino. Treba bo izumeti primerno kaputlo, reaktivne aparate in druga sredstva. Če bi letalo v opisanih razmerah doseglo stratosfero, bi bilo vprašanje neskončnega poleta najbrž rešeno. Aeroplan ki bi krožil nenehoma okoli zemeljske krogle in bi lahko dosegel hitrost več tisoč kilometrov na uro.

Moderno tehniko in človeka bodočnosti čakajo torej še velika presenečenja.

Nevidni izstrelki iz letal

Artillerijski oficir mi je pripovedoval, da je londonski bakteriolog Leonard Hill pred tremi meseci napovedal odkritje novih bakterij, iz katerih se da izdelati strupen smodnik, ki prekaša po učinku vsa dosedanja uničevalna sredstva. Samo en gram tega brez-

barvnega smodnika zadostuje, da se pomori milijonsko mesto. Ti mikroskopični izstrelki bodo najstrašnejše morilno sredstvo bodoče vojne. Predstavljamo si posledice napada letala, ki bi raztrosil nad velenostem sovr. države nekaj gramov tega strašnega strupa in zastrupil njegovo ozračje. Nevidni izstrelki so lahko tudi nebakterijske vrste. Španski artiljerijski strokovnjak Manuel Diaz je pred kratkim konstruiral torpedni izstrelak ki po izstrelitvi iz podmornice ne razvalovi morja in ostane neviden sovražni ladji. Eksplozivna snov teh izstrelkov je baje stokrat večja od snovi dosedanjih razstrelilnih sredstev.

Piramidno mesto z visečimi vrtovi

Gradbeni inženjer je bil mnenja, da je najpomembnejša iznajdba zadnjega časa piramidno mesto z visečimi vrtovi največjega sodobnega francoskega arhitekta Henrija Sauvageja. Kot zgled služi njegova hiša iz jekla in cementa v Parizu in mnoge v Parizu in drugod zgrajene stavbe ki jih je imenoval »stopničaste hiše«, la maison a gradins. Vsako nadstropje se dviga drugo nad drugim kakor stopnice, tako da so fasade vedno manjše in manjše. Tako je vsako nadstropje dostopno soncu. Vsako stanovanje je pravzaprav stanovanje ob cesti. Kakor je Sauvage v nekem pogovoru izjavil, je treba smatrati njegove dosežke zgrajene piramidne hiše kljub njihovi ogromni dimenziji zgolj za vzorce. Hiše bodočnosti si zamislja s 16 nadstropji. Sauvagejeve hiše so higiensko najbolj praktične, izmed vseh dosedanjih konstrukcij hiš, vrh tega pa opremljene z najmanjšimi stroški z vsem komfortom, ki je mogoč v današnji dobi.

Radio

Ljubitelji radia se je odločno zavzel za radio. Pripravljen sem, je dejal, da bosta tekom 50 let zavzela vodilno mesto, ki ga danes častijo »govoreči listi«, ki ga bomo s pomočjo žepnega radia povsod lahko čuli, in »svetlini listi«, ki bo brez govorečega teksta in bo pošiljal radio kinematoskopične posnetke istočasno v vse dele sveta. Pripravljen sem tudi, da je iznajdba televizije vprašanje zelo kratkega časa. Ko bodo ljudje govorili z najoddaljenjšimi kraji, se bodo lahko tudi gledali. Svet bo postal manjši, kakor je danes vas.

Proces proti ponarejalcem červoncev

V Berlinu se nadaljuje senzacionalna obravnava proti ponarejalcem červoncev. V četrtek je bil zaslišan oboževalec Schmidta. Njegov oče, ki je te dni umrl, je bil tovarnar. Med vojno je bil obtoženec prostovoljec, pozneje pa član prostovoljnih vojaških organizacij. Prvo lekcijsko o protiboljševškem delovanju mu je dal baje Noske. Seznanil se je z generalom Hofmannom, ki ga je opozoril na gruzinske patrijote, bivajoče v Nemčiji. General mu je baje tudi povedal, da so že med vojno pomagali Nemčiji na Kavkazu, ker so zalagali nemško armado z municijo. General Hofmann je bil baje v zvezi z angleškimi krogi in sodeloval je pri akciji, kateri cilj je bil odtrgati od sovjetske Rusije Ukrajino in Kavkaz kot najbogatejši pokrajini. Schmidt se je seznanil tudi z obtožencem Bellom, ki je deloval v ukrajinskih in balkanskih zadevah. Potoval je v Turčijo in spetoma se je pogajal z madžarsko vlado. Po Schmidtom mnenju sta politika in trgovina v tesni zvezi, posebej na Balkanu, pa tudi v Nemčiji. Na predsedniškovo vprašanje, s kakšno trgovino se je pečal na Balkanu, je obtoženec odgovoril, da ima v mislih na-

Balkanu običajno trgovino, pri kateri znaša zashček do 100%, kar velja za trgovino z živili in petrolejem, za tlipapstvo živil in orožja v Rusijo itd.

Med zasliševanjem obtoženca Bella je zagovornik glavnega obtoženca predlagal, naj sodišče javnost izključi, ker hoče predati dokument, ki bi mogel ogroziti varnost nemške države. Sodišče je izključilo javnost samo v svrhu utemeljitve tega predloga, toda zagovornik ga je pozneje sam umaknil. Obtoženec Bell je izpovedal, da je sodeloval z Schmidtom in da je dobil od njega 40.000 mark. Misli je, da gre denar iz Schmidtovega žepa, bil je pa presenečen, ko je zvedel, da je plačal 5000 mark neki trgovcu, da bi postal bolgarski honorarni konzul. Bell je tudi izjavil, da je prispeval Schmidt 5000 mark za potovanje generala Hofmanna v London, kar pa Schmidt odločno taji.

Kdaj bo konec sveta?

V vseh dobah so živeli ljudje, ki so se zanimali, kdaj bo konec sveta. Zdaj so skrb v tem pogledu odvedli kajti slavni fizik Svante Arrhenius je točno izračunal, kdaj bo na našem planetu konec življenja. Učenjak trdi, da bodo živeli ljudje na zemlji še dve milijardi let. Toiko časa bo namreč solnce še izžarevalo toploto, potem pa obljame zemljo strahovit mraz, ki uniči vsa organsko življenje. Ohlajena zemlja se bo brez vsakega življenja še nekaj časa sukala okrog sonca, potem pa razpade.

Dve milijardi let je časovno razdobje, katero si človek težko misli. Še težje si je misliti razdaljo med podobnimi nebesnimi telesi. Dve milijardi kilometrov je v svetovju malenkost, ker znaša komaj 100 svetlobnih minut. To pomeni razdaljo, katero preleti svetlobni žarek v 100 minutah. To je kozmični izlet, ki traja eno uro in tri četrti, dočim potrebuje svetlobni žarek čela štiri leta, da pride z naše zemlje do najbližje stalnice Alfa Centauri, čeprav znaša hitrost svetlobe 300.000 km v sekundi. Ta stalnica je oddaljena od naše zemlje samo 4 bilijone milj, kar ni mnogo, če pomislimo, da so nekatere stalnice oddaljene od nas več svetlobnih tisočletij.

Radioprogram

Nedelja, 12. januarja.
9.30: Prenos cerkvene glasbe; 10: Versko predavanje; 10.20: O pridelovanju lanu, predava g. Sinkovec; 11: Pevski solistični koncert g. Batistič; 11.30: Koncert radio-orkestra; 15: O pomenu kmetskega stanu za Slovenijo, predava Fr. Erjavce; 15.30: Prenos iz lutkovnega gledališča; 16: Reproducira glasba; 16.30: Koncert citraškega krožka »Vesme«; 20: Prenos iz Prage: Simfonični koncert; 22: Casovna napoved in poročila; 22.15: Jazz-band; 23: Napoved programa za naslednji dan;

Ponedeljek, 13. januarja.
12.30: Reproducira glasba; 13: Casovna napoved, borza, reproducira glasba; 13.30: Iz današnjih dnevnikov; 17.30: Koncert radio-orkestra; 18.30: Dr. Leben: Francoščina; 19: Zdravstvena ura; 19.30: Ga. Orthaber: Angleščina; 20: Čajkovskega večer, izvaja radio-orkester; 22: Casovna napoved in poročila, napoved programa za naslednji dan.

Urejeno prebavo in zdrave kri dosežemo z vsakdanjo uporabo pol kozarca naravnega »Franz Josefovega vode«. Strokovnjaki zdravniki za motnje pri prebavi hvalijo »Franz Josefovo vodo«, ker poživlja delovanje žlezoč in črevesa, odpravi oteklino jeter, zviša izločevanje žlezoč, vstopnjuje izločevanje seči, okrepi presnavljanje in posveži kri. »Franz Josefova« voda se dobi v vseh lekarnah, drogerijah in specializiranih trgovinah.

Marcel Priollet Seržant Diavolo

Roman

Vohunki je šlo torej za to, da čim prej izgine ker je imela smolo, da so jo zalotili v tujem stanovanju. Kar na slepo srečo in v nadi, da ji bo naključje še enkrat pomagalo, je planila k najbližjim vratom.

Sam hudič je menda podpiral ljubico Landry Vürfa, kajti vrata so se odprla in vohunka je smuknila v tesno pred-sobo.

Oddahnila si je. Zavest, da je na varnem, jo je pomirila. Zdelo se ji je, da je stanovanje prazno. Vendar pa ni pozabila, da je previdnost mati modrosti.

Po prstih se je plazila naprej. Ker je imela na nogah klobočevinaste sandale, se njeni koraki niso slišali. Tihlo je odprla vrata in smuknila v večjo sobo, kjer je močno dišalo po rožah.

Magdalena je videla, da je soba polna rož. Globoko je vdihavala opojne vonjave. Ponosno je izbočila prsa. Čutila je, da je zopet silna. Zdelo se ji je, da je v svojem nagnenju k zlu zmogljiva vsoga.

S svojo visoko postavbo v tesnem črnem svilenem trikotju, z roko na bodu, zatanknjenim za pasom, in z maslo na obrazu je bila Magdalena sredi belih rož strahotna.

Mogla se je skriti za košaro rož, visoko kakor ona.

Potem je po stari navadi široko odprla oči in nastavila ušesa. In spoznala je, da se je motila, misleč, da je stanovanje prazno.

Na balkonu, katerega vrata so bila odprta, sta sedela mlada zaljubljenca. Luna je obsevala krepko moško postavbo in nežno, dražestno telo žene, zavite v belo tančico.

Novoporočenca! Misli sta, da sta sama. Navdušeno sta občudovala naravne lepote. Njune oči so blodile po čarobni panorami obale, ki se je videla tja do Italije.

Večkrat sta se krepko objela in poljubila. Plavalasa glavica se je sklonila na ramo in nežen ženski glas je vprašal:

— Me ljubiš, Boris?

Moški glas je odgovoril:

— Bolj kakor svoje življenje, Beatrice!

Potem sta umolknila in poslušala daljno šumenje nevidnih orkestrrov, spremljajočih pljuskanje valov ob obalo.

Tesno objeta sta čutila kako se vedno bolj približujejo blaženim trenutki ljubavne opojnosti. Vdihovala sta svez morsk zrak in divne vonjave rož.

Prvi je spregovoril on. Primerjal je ljubljeno ženo s plavaloso boginjo, ki je stopila na zemljo, da ga osreči. Prisegal je, da jo bo vse življenje ljubil in oboževal. Roka mu je močno drhtela, ko je božal mlado ženo po vratu.

Ženo je spreletavalo hrepenenje po ljubezni.

Potem se je moč nagnil in ukradel poljub nji, ki postane zdaj zdaj njegova žena v pravem pomenu besede.

Magdalena je vedela iz lastne izkušnje, da so zaljubljenca radi na samem in da se hočejo njihove duše ločiti od zemlje in dvigniti visoko visoko ... do nedostopnih sanj.

Mlada zakonca, tesno objeta in zdru-

žena v eno telo, sta bila podobna zaljubljencom. Lepo je bilo sicer sanjati v blede mesečini o ljubavni opojnosti in odlašati trenutke največje slasti, toda zrak je postal vlažen in že sta čutila, da jihinja od morja hladen vetrič.

Nedvomno se kmalu vrmeta v sobo in prižgata luč.

Tedaj bo vohunka znova v nevarnosti. Najbolje bo ne čakati, da jo presenečita, temveč poiskati si pravočasno drugo skrilališče.

Magdalena se je po prstih vrnila. Ker pa ni hotela ostati na hodniku, kjer bi jo lahko vsak hip zalotili, je smuknila v sosedno sobo, ki je morala biti spalnica.

Zaničljivo se je ozrla na mehko posteljo, ki je čakala mlada zakonca.

Že je hotela zlesti pod posteljo, pa si je premislila, ker se je spomnila, da bi ne mogla izrabiti spanja mladih zakoncev in pobegniti.

Stopila je torej k oknu, skozi katero je hotela pobegniti, čim se zakonca vrmeta v sobo.

Magdalena je spretna, in če bo treba, se bo plazila od balkona do balkona, dokler ne pride do strešnega, po katerem se spusti na tla.

Ta možnost jo je vzpodbudila, da se je skrla za zaveso iz težkega brokata. Tu bo na varnem. Zakoncem ne pride na misel preiskati sobo, kamor ju kličče ljubezen.

Magdalena se je sšmnila mod omo in zaveso.

Bil je že skrajni čas. Mož in žena sta se vrnila v salon. Prižgala sta luč. Magdalena je začela njun pogovor, in ker ni vedela kaj početi, se je začela zanimati zanj.

Ozračje se je bilo ohladilo. Mlada žena je zadržala in mož je dejal:

Vrniva se!

Žena ga je močje ubogala. Mož je nadehal:

— Če bi vedela, mila Beatrice, kako sem vesel, da si po bratovem odhodu zopet oblekla belo obleko, ki ti tako lepo pristaja.

Moja nevesta si ... moja krasna nevesta ... neomadeževana bela roža.

Kadar te vidim v tej deviški obleki, še bolj razumem, kako sem srečen, da sem dobil tako ženo.

— Ne zahvaljuj se mi za to, kar je docela naravno, Boris. Zlela sem samo, da mi tvoja roka sname pajčolan in odrga rožo, pripeto na prsih.

Moj gospod, moj vladar si. Ti si posebnost vseh mojih nad. Ljubim te tako, da komaj čakam, da ti dam najdražje, kar ima dekle na svetu.

— Je-li res, dušica moja, da ne drhtiš, ko stojiš na pragu novega življenja?

— Ne, zaupam ti.

— Hvala ... hvala! Draga Beatrice, saj sem samo navaden mož. Moraš mi odpustiti, če bom kdaj žalil tvojo rabilnost. Namenoma tega nikoli ne storim. Ničesar nočem storiti, kar bi ti ne bilo po volji. Nikoli ne boš imela poudora očtiti mi karkoli.

Ljubim te ... Mislim, da si moja z vso dušo. Rad bi ...

— Psi, Boris! Počakaj še ... še trenutek ...

Tvoja udana in poslušna ženka sem. Kmalu postanem tvoja žena. Toda krasne gredice ne smeš prezgodaj opletniti. Minute, katere preživljam zdaj, se nikoli več ne vrnejo. Bodo še dru-

ge ... toda takih, kakršne so te, ne bo več.

Dovolj mi okušati slast teh blaženih trenutkov počasi. Veš, nekam boim se. Srce mi močno utripa. V sencih mi bi je kakor kladio po nakovalu.

Drhtim, toda bridkosti ne čutim nobene. Nasprotno, vse na svetu se mi zdi ta hip lepo. Tvoja žena sem, Boris, in ta zavest mi je neizrečeno prijetna.

— Da, moja žena si, Beatrice! Žena si, pred katero bi rad vse življenje klekal. Žena si, ki je razpršila težke, mučne sanje, katere sem tako dolgo sanjal.

Umori ... kri ... groza ... Vse to se izgublja v preteklost. Pred menoj je zdaj samo še divno jutro ... Jutro ljubezni. Sreča je tako velika, da se je kar bojim.

— Molči in preženi te mračne misli, — je dejala mlada žena smeje.

— Ne, vedeti moraš, kaj se godi v moji duši. Moja duša ti mora biti zrcalo, v katerem se boš lahko videla. Kaj vse sva preživela zadnje mesece! Bil sem siromak.

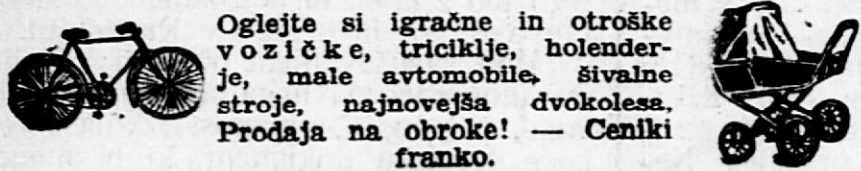
In tvoj brat tvoj plenitni brat, ta dragi Maxime de Frileuse, se je zavzel zame. Postala sva prijatelja. Zaupal sem mu tako, da sem mu povedal, kdo sem in kakšna je moja preteklost.

Čim je vse vedel, mi je začel prigovarjati, naj mu pomagam pri velikem delu osvete, katero je bil zasnoval. Dejal mi je:

— Zdej nisi več Palot, temveč postajaš ono, kar nisi nikoli nehal biti, namreč Boris Kantemir.

In tvoj oče ni umrl strašne smrti, kakor si misli. Preživel je krvavo revolucijo in zdaj je tu, prav blizu tebe.

Znižane cene!

Oglejte si igrače in otroške vozičke, tricikle, holenderje, male avtomobile, šivalne stroje, najnovejša dvokolesa. Prodaja na obroke! — Ceniki franko.

TRIBUNA F. B. L.

tovarna dvokoles in otroških vozičkov, Ljubljana, Karlova cesta št. 4

Za stavbe

po znižanih cenah vsakovrsten suh tesan in žagan les. — Vsaka množina v zalogi. Zaganje, odpadki od lesa, drva. Dostava tudi na stavbo.

FRANŠUŠTAR

lesna industrija in trgovina, parna žaga LJUBLJANA, Dolenjska cesta 12.

>Mali oglasi<

Vsaka beseda 50 par. Plača se lahko tudi v znakah. Za odgovor znakom! — Na vprašanja brez znakom ne odgovarjamo. — Najmanjši oglas Din 5.

DRVA

PREMOG

KOKS

pri družbi »Kurivo«, Dunajska cesta št. 33. — Javna skladišča. Tel. 3434. 11-T

Ilirija
drva

Dve parceli

ob Strelški ulici napredaj. — Poizve se: Strelška ulica 53. 609

Klaviirje

in pianine prodaja, izposoja, popravlja in čisto uglašuje najceneje — tudi na obroke — tovarna klaviirjev WARBINEK, Ljubljana, Gregorčičeva 5 — Rimska cesta 2. 814

Hišo

z lepim vrtom, 15 minut od postaje Logatec, ugodno prodaja — Andrej Mihevc, Martin hrib 36, Logatec. 613

Enonadstr. hiša

z vrtom in malim vinogradom ugodno napredaj. Pojasnila daje Matija Kosančič, Dolnji Boštanj pri Sevnici. 612

Uganka P. P.

Kateri resort uradnikov (ki pa niso uradniki) pristojeva najplodovitejšim v naši državi? — Na to uganko razpisane so tri lepe nagrade. Rešitev bodi kratka, odgovor zadostuje na poštne dopisnice, z natančnim naslovom rešitelja uganke, naslovljeno na upravo »Slov. Narod« pod »Uganka«. Čas rešenja: tri dni. V sobotnem »Slov. Narod« obvestilo. 596

Likanje obleke

18.— Din

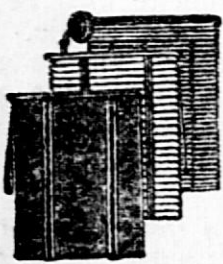
Kemično čiščenje 18.— Din

Plesno garderobo, frake, smokinge, najhitreje zlika, kemično čisti, temeljito pošije, WALLET, EXPRESS, Ljubljana, Stari trg 19. 615

L. Mikuš

LJUBLJANA Mesin trg 15

poročila svojo zalogo dežnikov in solčnikov ter sprehajalni palice. Popravila se izvršujejo — točno in solidno —

Žaluzije

lesenih tekstilnih rolet (dervo vitki) rolete iz gradela se dobe najceneje pri tvrdki PETER KOBAL Kranj — Slovenija Tel. Interurb. 32

20odstotne kronske bone

kupuje Pučka štedionica, založni zavod d. d., Osijek, Desetičina ul. 27. 110/L

Ilirija
premog

Trgovski pomočnik

išče službo za takoj. Ponudbe na upravo »Slov. Narod« pod »Trgovina 592«.

Strokovno uglašuje ter popravlja klaviirje

G. Jurásek,

Ljubljana, Ključavničarska ul. št. 3 — Mestni trg 22 4/T

Nižji drž. ulužbenec

želi poročiti dekle, ki bi posedovalo kako premoženje. — Ponudbe na upravo »Slov. Narod« pod »Miroljuben/575«.

Stanovanje

dve sobi, kuhinja in pritlikline, pol ure od mesta, takoj oddam. Avto postaja. Ponudbe na upravo tega lista »pod Čistost«. 586

Absolventinja

trgovske šole, zmožna slovenskega in nemškega jezika ter strojepisja, išče začetno službo. Nastop lahko takoj. Ponudbe na upravo lista pod »Pisarna 599«.

Mlad strgarski pomočnik

trezen, priden in pošten — išče službo; gre tudi za slugo. — Ponudbe na upravo »Slovenskega Nar.« pod »Strgarski pomočnik/577«.

Ilirija
koks

Dunajska c. 46. Telefon 28-20

Posest

Realiteta pisarna, družba z o. z. LJUBLJANA Miklošičeva c. 4 prodaja:

VILO, enonadstropno, novoizdano, enodružinsko, 6 sob, kopalnica, vse pritlikline (sobe po 30, 36 m²), 3 minute od tramvaja, Din 400.000.—

HIŠO, dvonadstropno, eno štirisobno, dve dvosobni, štiri enosobna stanovanja, vrt, dvorišče, blizu stare šišenske cerkve, Din 290.000.—

VILO, visokopritlikno, novoizdano, krasno komfortno 4-sobno stanovanje, dve trisobni stanovanji, lep ograjen sadni, zelenjadni vrt, Spodnja šiška, Din 275.000.—

HIŠO, trinadstropno, 18 trodvo- in enosobnih stanovanj, sredi mesta, Din 435.000.—, 10% obrestovanje kapitala.

VILO, novoizdano, dve trisobni, eno dvosobno stanovanje, 900 m² zemljišča, krasna lega, Pod Rožnikom, Din 310 tisoč.

NOVOIZDANO, visokopritlikno hišo, 600 m² vrta, Bežigrad, Din 230.000.—

HIŠO, enonadstropno, eno tri- eno dvosobno stanovanje, Rož na dolina Din 140.—

Poleg tega večje število hiš, vil v Ljubljani, gostilne, trgovine, kmetska posestva na deželi, stavbišča, v mestu in vseh predmestjih, po najugodnejših cenah. 611

INVENTURNA
PRODAJA

blaga za obleke, plašče, suknje itd.

samo do 25. t. m.

Tvrška NOVAK

spec. trgov. sukna

LJUBLJANA, Kongresni trg 15

Oglejte si, okoristite se! Prihranite 20% in več!

Zapustil nas je danes za vedno naš nepozabni predobri soprog, oče, stari očka, zet, tast, svak in stric, gospod

Fran Bergant,

trgovec in posestnik,

v svojem 59. letu.

K večnemu počitku ga bomo spremili iz hiše žalosti Sv. Jakoba trg 6 na pokopališče k Sv. Križu v nedeljo 12. t. m. ob pol 4. uri popoldne. Ohranite ga vsi, ki ste ga poznali v blagem spominu!

Ljubljana, dne 10. januarja 1930.

ZALUJOČI: Leopoldina, soproga; Anica poročena Markelj in Stana, hčere; Franci in Joško, sinova; Ivan Korčec, tast; Polde Markelj, zet; Dušan, vnuk; Katica Bergant, svakinja; Vlasti in Zerk, nečakinji in ostalo sorodstvo.

Abt. 15

Ali se hočete
svojega reumatizma, protina iznebiti?

Trganje in zbadanje v udih in členkih, otekline udov, pohanjene roke in noge, trganje in zbadanje v raznih delih telesa ter celo oslabljenje oči so mnogokrat posledice revmatizma in protina, katere morate odstraniti, ker bolezen sicer vedno bolj napreduje.

Nudim Vam

zdravilno pijačo, ki razkrajja sečno kislino, pospešuje izmenjevanje tvarin in izločevanje, torej ni to takozvani univerzalni ali tajni lek, ampak produkt, ki ga nudi mati narava v dobroti trpečega človeštva.

Vsak dobí brezplačno poskušnjo!

Pišite mi takoj, nakar bodele dobili od mojih, v vseh deželah se nahajajočih zastopstev popolnoma zastonj in franco poskušnjo skupno s polskislino razlago. Na ta način se bodele sami prepričali o neškodljivosti tega sredstva in o njegovem hitrem učinku.

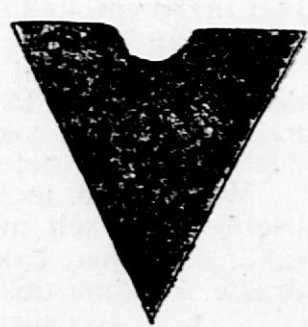
Abt. 15

AUGUST MÄRZKE, BERLIN - WILMERSDORF
Bruchsalerstrasse Nr. 5

Le še nekaj srečk

med njimi je gotovo nekaj večjih dobitkov

je na razpolago.

Naložite malenkostne zneske v ta srečonosni papir. V nadaljnjih razredih se težko pride do srečk, ker so večinoma prodane za vseh pet razredov.

Naše srečke se dobijo, v kolikor jih je še na razpolago v Ljubljani:

V oglašnem oddelku »Jutra« v Prešernovi ulici, v Ekspozituri »Jutra« v šiški na Celovski cesti. — V Mariboru in v Celju pa pri podružnicah »Jutra« ter pri podpisnem zavodu.

Zadružna hranilnica r. z. z o. z., Ljubljana, Sv. Petra cesta 19

CORONA

ADICIJSKI STROJ

najnovejša izdelave na zalogi pri tvrdki

Lud. Baraža, Ljubljana

ŠELENBURGOVA UL. 6 — Tel. 29-80

Lovske puške

Hoberte, brovning pištole, pištole za strašenje psov, lovske in ribiške potrebščine ima v zalogi: P. K. KAISER, puškar v Ljubljani, Kongresni trg 9.

Za smučarje!

Tirolski in češki loden v veliki izbiri priporoča

A. & E. Skabernè
Ljubljana

IVAN BERNIK

izdelovatelj žaluzij in rolet

LJUBLJANA LINHARTOVA UL. 16

Naprava rolet v stara okna brez poškodovanja zidu in slikarje

Posebno priporoča rolo za okna pri novih stavbah, sistem »Ljubljana«. — Najcenejša dobava vsakovrstnega ripsa in damast-rolo (drvonitke) po vzorcih. — Žaluzije se izvršujejo v vseh barvah po želji naročitelja. »FLOS« avtomatični zastorni zavijalci vedno v zalogi. — Novost! Vsakovrstne orientalske zavese med okni. — Vsa popravila se točno in ceno izvršujejo. Pojasnila in proračuni brezplačno.

POZOR, GOSPODINJE!

„SIDOL“

že 30 let priznana najboljša sredstva za čiščenje in poliranje vseh kovin, čisti tudi okna in ogledala. Pri nakupu pazite na zak. zaščiteno znamko in ime

„SIDOL“

Radi preselitve

februarja 1930 v hišo št. 10 iste ceste (nasproti evangelijske cerkve) prodajam vse v našo stroko spadajoče blago

po znižanih cenah

Elektrotvrška

A. VERBAJS

Gospodsvetska cesta št. 13

Šivalni stroji

„Gritzner“ „Adler“

in kolesa,

naiboljši material,

precizna konstrukcija, krasna

oprema ter najnižja cena

kakor tudi

pisalni stroji

„Urania“

so samo

pri Jos. Petelinc, Ljubljana

Telefon 2913

ob vodi, v bližini Prešernovega spomenika.

Večletna garancija! Pouk v vezenju brezplačen

